DOCUMENT RESUME

ED 455 710 FL 026 869

AUTHOR	Cyncar-Hryschuk, Markiana, Comp.
TITLE	Tsikave: zbirka tekstiv (It's Interesting: A Reader). Collage 3: A Ukrainian Language Development Series.
INSTITUTION	Alberta Learning, Edmonton. Learning and Teaching Resources Branch.
SPONS AGENCY	Alberta Learning, Edmonton. Language Services Branch.
ISBN	ISBN-0-7785-1100-6
PUB DATE	2001-00-00
NOTE	96p.; Also supported by the Alberta Branches of the Ukrainian Women's Association of Canada, Ukrainian Language Education Centre, Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, the Ukrainian Professional and Business Club of Edmonton, and the Alberta Ukrainian Commemorative Society.
AVAILABLE FROM	Alberta Learning, Learning and Teaching Resources Branch, 11160 Jasper Avenue, Edmonton, AB, Canada T5K 0L2. Tel: 780-427-2984; Web site: http://ednet.edc.gov.ab.ca.
PUB TYPE	Creative Works (030) -- Guides - Classroom - Learner (051)
LANGUAGE	Ukrainian
EDRS PRICE	MF01/PC04 Plus Postage.
DESCRIPTORS	Cultural Background; *Cultural Education; Ethnic Groups; Foreign Countries; Heritage Education; Instructional Materials; Literature; Poetry; *Reading Materials; Second Language Instruction; Second Language Learning; Short Stories; *Ukrainian; Uncommonly Taught Languages
IDENTIFIERS	Canada; *Ukrainians

ABSTRACT

Part of a Ukrainian language development series, this intermediate-level reader provides a selection of short texts in modern Ukrainian, including poems, newspaper articles, short stories, fairy tales, fables, and dialogs for use by native speakers, heritage language, or second language learners of Ukrainian. (CNP)

ED 455 710

Tsikave: zbirka tekstiv

It's Interesting: A Reader

Collage 3: A Ukrainian Language Development Series

Markiana Cyncar-Hryschuk, Compiler

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
Office of Educational Research and Improvement
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)
☒ This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.
☐ Minor changes have been made to improve reproduction quality.
• Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official OERI position or policy.

PERMISSION TO REPRODUCE AND DISSEMINATE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY
C. Andrews
TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)
1

2001

Alberta Learning

FL026869

BEST COPY AVAILABLE

ЦІКАВЕ

ЗБІРКА ТЕКСТІВ

It's Interesting

A Reader

A Ukrainian Language Development Series

A Collage

КОЛЯЖ

Упорядкувала
М. ЦИНЦАР-ГРИЩУК

Ілюстрували
С. БУРАК-БЕРНАРД
О. ВАСАРАБ
Б. ГАРТМАНН
Й. ЗАРКАДАС
Г. САВАДЖ

BEST COPY AVAILABLE

ЦІКАВЕ

ЗБІРКА ТЕКСТІВ

It's Interesting

A Reader

Програма навчання української мови

Collage

КОЛЯЖ

A Ukrainian Language Development Series

Упорядкувала

Маркіяна Цинцар-Грищук

Ілюстрували

Соня Бурак-Бернард

Орест Васараб

Барбара Ґартманн

Йорґос Заркадас

Ґаррі Саваджʼ

Освіта Альберти

Відділ учнівських і вчительських матеріялів

Едмонтон, Канада

©2001 the Crown in Right of Alberta, as represented
by the Minister of Learning, Alberta Learning,
11160 Jasper Avenue, Edmonton, Alberta, Canada T5K 0L2

Every reasonable effort has been made to trace ownership of copyright materials. Information enabling the publisher to rectify any reference or credit in future printings will be welcomed.

All rights reserved

Видавництво складає щиру подяку таким установам та особам за дозвіл на адаптацію й перевидання творів у цій збірці: Державному агентству України з авторських і суміжних прав за твори «Дев'ятиметрова борода», «Чи є 'шосте почуття'?», «Класифікація балакучих» і «Звідки пішли калоші» («Знання та праця». Київ: Молодь, 1978, ч. 1, с.____; 1984, ч. 5, с. 23; 1984, ч. 4, с. 25; 1984, ч. 7, с. 26), за твори Володимира Мезенцева «Живі дощі», «Слідом іде марновірство», «Озера-примари» і «Вода, вода...» (*Енциклопедія чудес. Книга перша. Звичайне в незвичайному.* Київ: Веселка, 1983, с. ___ , с. 23, с. 81-82, с. 135-136), за твір «Як росте какао» («Піонерія». б. м.: б. в., 1982, ч. 4, с.___), за твір «Вигодованці вовків?» («Всесвіт». Київ: ___, 1979, ч. 7, с. 155-156), за твір А. Г. Кривошеї «Цікаве з фізики і техніки» (*Поясни, узнай, зроби сам.* Київ: Радянська школа, 1965, с. 158-161), за твір Віктора Сабунаєва «Цікаве про тварин» (*Цікава зоологія.* Київ: Веселка, 1981, с. 267-290), за твори Софії Могилевської «А чому не можна?» і «А ти знаєш, що таке Новий рік?» (Софія Могилевська. *Ця книжка для вас, дівчатка.* Київ: Веселка, 1993, с. 101-104, с. 224-225), за твори «Людина-магніт», «Гадання за… годинником» і «Незвичайне співжиття» («Наука-фантастика. Науково-популярний та літературно-художній журнал для молоді». Київ: Молодь, 1991, ч. 7, с. 51), за твір Ірини Андріанової «Найдавніші 'годинники'» і за твір Войцеха Замаровського «Єгипетські піраміди» (*Добридень, школярику!* Київ: Інтерпрес ЛТД, 1997, с. 223-225, с. 228-229), за твір «'Золотий' хлопчик» (*Дитяча енциклопедія для середнього й старшого віку. Людина. Том 6.* Київ: Радянська школа, 1961, с. 129-131), за твір Григорія Кублицького «Кінець капітана Кука» (*Материками й океанами. Оповідання про подорожі та відкриття.* Київ: Дитвидав, 1962, с. 24-38), за твір «Хто дивиться у дзеркало?» («Наука і суспільство». Київ: Радянська Україна, 1985, с. 21), за твір «Цікаве» («Дзвіночок». б. м.: б. в, 1937, ч. 66, с. 14), за твір Святослава Лакусти «Звідки взялися олівці?» і за твір Романа Завадовича «'Чорний дощ' в Буенос-Айрес» («Молода Україна». Львів: б. в., 1934, ч. 2, с. 60-61; 1934, ч. 3, с. 94); видавництву «Тризуб» за твір «Як різні люди поздоровляють себе» (*Календар «Українського голосу».* Вінніпег: Український голос, 1928, с. 213; видавництву «Пласт» за твори «Риб'ячі електростанції», «Календарі світу», «Перший поїзд через усю Канаду», «Чи знаєте про український національний гимн?», «Пізнаймо наші народні музичні інструменти», «Походження назв місяців», «Що знаєте про свою родину? Родинне назовництво», «Булька, булька, булька, булька…» і «Олекса Довбуш» («Юнак. Журнал пластового юнацтва». Торонто: Пласт, 1979, ч. 1, с. 23; 1965, ч. 12, с. 27; 1967, ч. 6, с. 12; 1978, ч. 1, с. 7; 1980, ч. 11-12, с. 23, с. 25; 1983, ч. 1, с. 8; 1977, ч. 8-9, с. 6-7; 1993, ч. 1, с. 18; 1973, ч. 3, с. 18); Українським працівникам літератури для дітей і молоді за твір «Як повстали наші прізвища» («Привіт, Україно, тобі!». Торонто: УПЛДМ, 1950, ч. 1, с. 18); Canadian Pacific Railway за твір «Возьміть собі фарму в Кенедієн Песифік Компанії» (___: Department of Colonization and Development, Canadian Pacific Railway, 1923, с. ___); докторові Яру Славутичеві за його твір «Новорічні думи» (Славутич Яр. *Твори. Том перший. Поезії (1937-1997).* Київ—Едмонтон: Дніпро—Славута, 1998, с. 22).

У збірці також перевидано в скороченому вигляді твір «Канада — ваша нова батьківщина» (*Cunard. Ukrainian.* б. м.: Cunard, б. д., с. 1-3, с. 20-27).

Видавництво намагалося відшукати власників авторських прав кожного твору в цій збірці й буде вдячне за інформації, зауваження та поправки, які просить надсилати на подану нижче адресу.

Pilot edition published 1986
Printed in Canada

Alberta Learning
Learning and Teaching Resources Branch
11160 Jasper Avenue
Edmonton, AB Canada T5K 0L2
Phone: (780) 427-2984; Fax: (780) 422-0576
Internet: http://ednet.edc.gov.ab.ca

Alberta Learning Cataloguing in Publication Data

Alberta. Alberta Learning. Learning and Teaching Resources Branch.
Tsikave : zbirka tekstiv = It's interesting : a reader.

Compiled by Markiana Cyncar-Hryschuk.
ISBN 0-7785-1100-6

1. Ukrainian language – Study and teaching – Alberta. 2. Language and languages – Study and teaching – Alberta – Bilingual method. I. Cyncar-Hryschuk, Markiana. II. Title: It's interesting: a reader. IV. Series: Collage: a Ukrainian language development series.

PG3811.A333 2001 491.79

Видання випущено на замовлення
Відділу мовних програм *при* **Міністерстві освіти Альберти.**

Ілюстрування видання було здійснено за фінансовою допомогою
альбертських відділів
Союзу українок Канади.

Публікація матеріялів для 9-ї кляси,
як частини Програми навчання української мови «Коляж»,
була здійснена за фінансовою допомогою
Методичного кабінету української мови
при **Канадському інституті українських студій,**
Альбертський університет,
Клюбу українських професіоналістів і підприємців Едмонтону
та
Альбертського товариства збереження української культури.

The development of the Collage Ukrainian Language Development Series
was sponsored by the
Language Services Branch *of* **Alberta Learning.**

Additional financial support for the illustration of this publication
was provided by the
Alberta Branches
of the **Ukrainian Women's Association of Canada.**

The publication of the Collage 3 level of the
Collage Ukrainian Language Development Series
was made possible by the financial support of the
Ukrainian Language Education Centre,
Canadian Institute of Ukrainian Studies,
University of Alberta,
the **Ukrainian Professional and Business Club of Edmonton**
and
the **Alberta Ukrainian Commemorative Society.**

ЗМІСТ

1 **Як росте какао**
Адаптувала Д. Сапига

2 **Дев'ятиметрова борода**
Адаптувала М. Цинцар-Грищук

3 **Вигодованці вовків?**
Адаптувала Д. Сапига

6 **Живі дощі**
В. Мезенцев
Адаптувала Х. Шерман

8 **«Чорний дощ» у Буенос-Айресі**
Адаптувала Х. Шерман

9 **Услід іде марновірство**
В. Мезенцев
Адаптувала Д. Сапига

11 **Озера-примари**
В. Мезенцев
Адаптувала Д. Сапига

13 **Вода, вода...**
В. Мезенцев
Адаптувала Д. Сапига

15 **Цікаве з фізики й техніки**
А. Г. Кривошея
Адаптувала М. Цинцар-Грищук
- **15** Сам себе не впізнав
- **15** Луна
- **16** Вода зі снігу
- **16** У кімнаті й на вулиці

17 **Риб'ячі електростанції**
Адаптувала Д. Сапига

18 **Цікаве про тварин**
В. Сабунаєв
Адаптували Х. Шерман, М. Цинцар-Грищук

24 **Календарі світу**
Адаптувала М. Цинцар-Грищук

26 **Перший поїзд через усю Канаду**
Адаптувала М. Цинцар-Грищук

28 **Ще не вмерла Україна**
П. Чубинський

29 **Про український національний гимн**
Адаптувала Д. Сапига

30 **Українські народні музичні інструменти**
Адаптувала Д. Сапига

33 **Походження назов місяців**
Адаптувала Г. Цар

35 **Звідки взялися олівці?**
С. Лакуста
Адаптувала Х. Шерман

37 **Золотий хлопчик**
Адаптувала Д. Сапига

40 **Кінець капітана Кука**
Г. Кублицький
Адаптувала О. Возняк

42 **Як цікаво!**
Адаптувала Х. Шерман
- 42 Чи є «шосте почуття»?
- 43 Клясифікація балакучих
- 44 Звідки пішли галоші?
- 45 Хто дивиться в дзеркало?
- 46 Людина-магніт
- 47 Ґадання за... годинником
- 48 Незвичайне співжиття
- 49 Індик-золотошукач

50 **Як різні люди вітаються**
Адаптувала М. Цинцар-Грищук

51 **Родинні назви**
П. Пясецький
Адаптувала Г. Цар

54 **Як виникли наші прізвища**
Адаптувала Г. Цар

55 **Булька, булька, булька, булька...**
Адаптувала Г. Цар

57 **Найдавніші «годинники»**
І. Андріанова
Адаптувала Г. Цар

59 **Єгипетські піраміди**
В. Замаровський
Адаптувала Г. Цар

61 **Возьміть собі фарму в Кенедієн Песифік компанії**

66 **Канада — ваша нова батьківщина**

74 **Що таке етикет?**
С. Могилевська
Адаптувала Г. Цар

77 **Новий рік**
С. Могилевська
Адаптувала Г. Цар

78 **Новорічні думи**
Я. Славутич

79 **Олекса Довбуш**
Адаптувала Д. Сапига

82 **Ялинка**
С. Могилевська
Адаптувала Г. Цар

83 **Короткі відомості про авторів**

ЯК РОСТЕ КАКАО

До п'ятнадцятого сторіччя европейці не знали про какао. Какао, як і картопля, помідори, кукурудза, квасоля та горох, були завезені з Нового світу до Европи еспанцями. Уперше боби какао привіз Христофор Колюмб. Він подарував їх еспанській королеві й розповів, що індіяни вирощують цілі плянтації цих дерев. Ці чудові дерева вони називають «какасутли».

Боби дерева какао дуже цінилися в індіян. Вони іноді використовували їх навіть як гроші. Індіяни цінили боби какао тому, що вони любили напій «шоколатл». Цей напій вони робили з сухого розтертого насіння дерева какао. До нього додавали ванілі, меду та трошечки кукурудзяного борошна. Европейцям цей напій сподобався також. 1876 року у Швайцарії вперше було виготовлено твердий шоколяд.

У природі існує двадцять родів дерева какао. Його квіти та плоди ростуть не на гілках, а просто на стовбурі або на особливо товстих гілках. На одному дереві буває сто тисяч квітів. Та тільки приблизно двадцята частина дає зав'язь.

Плоди схожі на огірки й важать до півкілограма. Кожен плід має від двадцяти до сорока насінин. Темного кольору, чудового аромату та смаку вони набувають після теплової обробки. Сирі боби мають гіркий терпкий смак.

1

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Професор Герберт Меском з Бостонського університету (США) підрахував, що пересічний чоловік, за 55 років свого життя, витрачає на гоління 3 350 годин. Якщо чоловік не голився б 55 років, він мав би дев'ятиметрову бороду.

ВИГОДОВАНЦІ ВОВКІВ?

У різних газетах світу з'являються статті про дітей, що нібито виростали серед вовків і навіть левів та леопардів. Фахівці не вірять, що це можливо, але прості люди дуже цікавляться цією темою.

Індійський місіонер Дж. А. Л. Сінгх почув від мешканців свого села, що у джунглях в одній вовчій зграї живуть дві людські істоти. Це було в 1920-му році. Люди розказували, що ці істоти жахливо виглядають і не ходять, а пересуваються рачки. Сінгхові вдалося їх зловити. Це були дві дівчинки. Їх віддали до сирітського дому в місті Калькутті.

Сінгх вів щоденник. Він описав, як ці дівчатка росли й розвивались. Його щоденник був виданий у Сполучених Штатах Америки. Дівчаток звали Амала й Камала. Спочатку вони не вміли пити. Вони хлептали воду язиком, як звірі. М'ясо вони їли, не торкаючись до нього руками. Дівчатка не знали, що таке сміх чи сльози. Вони не хотіли носити ніякого одягу.

Згодом дівчатка навчилися ходити по-людському. Навчилися їсти й пити, носити одяг, розмовляти. Але за рік Амала померла. Камала померла через дев'ять років. Обидві померли від хвороби нирок.

Коли про це написали газети, то відразу появилося багато інших подібних історій. Малих дітей, нібито, знаходили не тільки у вовчих зграях, а і в печерах леопардів та ведмежих барлогах. Кожна нова історія була цікавіша від попередньої. Та найцікавіше було те, що майже всі ці історії походили з Індії.

Від 20-х років газети різних країн дуже багато писали про вигодованців тварин. Вони друкували цікаві історії й не цікавились думкою фахівців –– зоологів, антропологів, психологів.

Професор Р. М. Цінгг, американський видавець щоденника Дж. А. Л. Сінгха, протягом кількох років вивчав джерела різних історій про вигодованців тварин. Він зробив багато серйозних застережень:

> *Усі відомості, починаючи від Амали й Камали, не є зовсім правдивими. Тут багато незрозумілої й неповної інформації. Таких дітей нібито бачило багато людей, але ніхто їх не бачив, коли вони були серед диких звірів.*

Справді, в історіях про вигодованців вовків чи леопардів ніхто ніколи не писав, як і хто знайшов тих дітей. Ці подробиці чомусь завжди обминали. Навіть ті два англійці, які нібито допомагали спіймати Амалу й Камалу, кудись таємничо зникли.

Ані одного разу не можна було довідатись, звідки походять ті діти, яких знаходили в лісах. Де вони росли, поки потрапили до звірів? Про це ніхто ніколи не згадував.

Ніхто також не бачив дитини-вовка разом із дикими звірами. Її вже бачили тоді, коли вона потрапляла до людей.

Науковці також мають серйозні біологічні зауваження. Наприклад, коли ви були в зоопарку, то напевно бачили, як звірі переносять своїх дітей. Вони дуже обережно беруть їх зубами за карк. Цей інстинктивний рух є властивий звірам-батькам. Жодне людське немовля не змогло б витримати такого транспортування.

Періоди розвитку людей і вовків зовсім інакші. Вовчиця годує вовченя своїм молоком від шести до восьми тижнів. Потім вовченя починає їсти м'ясо. У вісім місяців воно саме себе годує, і батьки йому вже непотрібні. Людське немовля не змогло б у тому віці самостійно вижити.

Молоко диких звірів зовсім інакше від жіночого чи коров'ячого молока. Отже, повірити, що вовчиця могла б годувати людське немовля, неможливо.

Та й самі умови, в яких живуть вовки та інші звірі, були б затяжкі для людського немовляти.

Учені зробили висновок — жодна людська дитина не могла б вижити серед диких звірів.

Але все ж таки іноді знаходять недорозвинених дітей, що мають звички диких звірів. Такими були Амала й Камала.

Майже всі відомості про вовчих вигодованців походять з Південно-Східньої Азії. Мешканці тих країн довго жили в темряві й були дуже відсталі від цивілізованих людей.

Один европейський лікар, що прожив багато років в Індії, писав ще кілька десятиріч тому:

> *Більшість «вигодованців вовків» — це просто ненормальні, хворі діти. Їхні батьки покидають їх поблизу людських поселень, щоб хтось їх знайшов.*

Так говорять учені, а люди із задоволенням продовжують читати й вірити в історії про вигодованців вовків.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Живі дощі

Володимир Мезенцев

Долина Живих дощів... Так люди назвали долину в місцевості ріки Амудар'ї, що знаходиться в Середній Азії. Тут два рази випадали «живі дощі».

У серпні 1963-го року випав дощ із маленьких жаб. А через два роки тут була «жива» злива. На голови здивованих людей падав дощ, а разом з дощем знову падали жаби та дрібна риба.

Дивно? Так. Але це не нове.

Про такі «чудеса» розповідали ще стародавні літописці.

А чи падають такі дощі в наші часи? Так, падають!

Пригадаймо собі 1974-й рік. Австралія. Маленьке містечко, що називається Лісмор. Мешканець цього містечка, пан Портер, прокинувся від важких ударів по даху. Йому здавалося, що хтось кидає тяжке каміння на його дах. Минула хвилина, і все затихло. Уранці Портер пішов подивитися, що сталося. Він побачив дуже дивну картину: на даху й навколо хати лежала велика тихоокеанська риба, що називалася лобан. Пан Портер зібрав понад 150 рибин. Він зробив знімок із цього «живого дощу».

Не тільки пан Портер був здивований таким дощем. Інші мешканці містечка Лісмор також бачили цей дощ. Про рибний «дощ» довідались у Сіднеї, але вчені не були здивовані. Вони лише відзначили, що це сорок третій такий «дощ», що випав у двадцятому сторіччі на Австралійському континенті.

Не так давно випав подібний дощ на північному сході Франції. Газети писали, що люди страшенно злякалися, коли на них посипались з неба тисячі жаб. Вони зі страхом зачиняли двері й вікна своїх помешкань.

А ось мешканців Північного й Караїбського морів рибні «дощі» не дивують. Вони їх бачили вже не раз!

Жабам і рибам взагалі щастить в історії. Вони найчастіше здійснюють такі незвичайні подорожі із землі на небо і знову з неба на землю.

Ось ще кілька правдивих історій про «чудесні» дощі. На

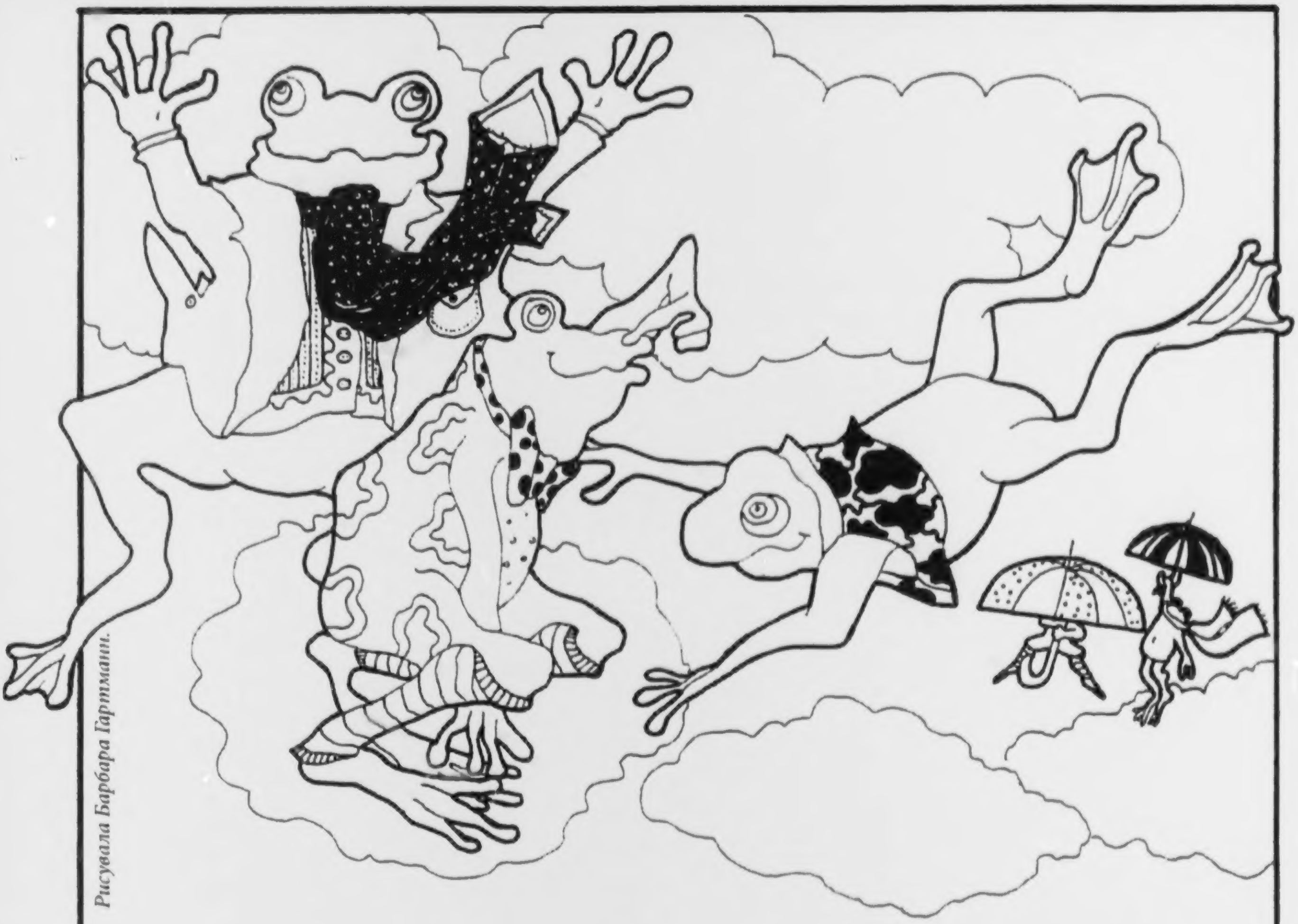

Рисувала Барбара Гартманн.

півдні Франції, у місті Каорі, випадали «дощі» з павуків! Це було двічі: у 1818-му й 1847-му роках.

Одного весняного дня 1954 року в містечку Давенпорт, що в Сполучених Штатах Америки, мешканців здивував нічний дощ. Цей дощ пофарбував усе довкола на голубий колір.

Були й дощі з помаранч! Помаранчі сипались з ясного неба.

У колишньому Радянському Союзі влітку 1940-го року стався дуже дивний випадок. Стояв гарячий літній день. Було душно. Увечері на небі з'явилися чорні хмари. Почалася громовиця. Із першими великими дощовими краплями на землю посипались... срібні монети з часів царя Івана IV.

Коли громовиця минула, мешканці зібрали близько тисячі стародавніх монет, що впали з неба.

Ось які чудесні «дощі» бувають на світі!

«ЧОРНИЙ ДОЩ» У БУЕНОС-АЙРЕСІ

Ця цікава подія сталася п'ятого вересня 1934 року. У столиці Арґентини, у місті Буенос-Айрес, пополудні стало дуже темно й почав падати чорний дощ. Науковці відразу взялись досліджувати дощові краплини. І що вони виявили? У краплинах дощу було багато попелу й частинки нафтової ропи.

У місті Кампані, що знаходиться 100 кілометрів від Буенос-Айресу, була пожежа. Це місто є збірником нафтової ропи. Учені припускають, що «чорний дощ» походить з міста Кампані.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

УСЛІД ІДЕ МАРНОВІРСТВО

Володимир Мезенцев

Скільки горя й нещастя приносять нам природні стихії. У давні часи природні стихії породжували різні думки. Одні думали, що то була «Божа кара». Інші думали, що настав «кінець світу».

У 1900-му році сталось велике нещастя. Тропічна буря нечуваної сили налетіла на місто Галвестон. Вітер поніс води Мексиканської затоки на узбережжя. Наче велетенські тарани, вони змітали вулицю за вулицею. Шалений вітер довершував руйнування. Цей тропічний циклон назвали «гураганом сторіччя». Із цим циклоном пов'язана одна рідкісна історія. Вона схвилювала ввесь марновірний світ.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

У минулому сторіччі жив відомий американський актор Чарлз Коглен. Він народився на Острові Принца Едварда в затоці Святого Лаврентія. За рік до природної стихії актор приїхав до Ґалвестону на ґастролі. Раптом він помер і був тут похований. Тіло покійного поклали в герметичну олив'яну труну.

Через рік над Ґалвестоном пронісся небачений гураган. Потоки води розмили цвинтар, де був похований Коглен. Труну з тілом покійного винесло в море. Після довгого плавання труна потрапила в Ґольфстрім. Ця течія занесла її в затоку Святого Лаврентія. Тут її знайшли рибалки з Острова Принца Едварда. Труна плавала по океані майже дев'ять років. Уся вона вкрилася черепашками й водоростями. Рибалки зчистили їх та прочитали ім'я небіжчика...

Рисувала Соня Бурак-Бернарі

Будинок, де він народився, стояв за кілька миль звідти.

Рідкісний цей випадок багатьом здавався чудом.

«Хіба ви не бачите в цьому поверненні на землю своїх предків веління долі?! — говорили релігійні люди. — Усе своє життя цей чоловік блукав по чужих краях. Відчувши смерть, він умолив Бога повернути його туди, де він народився, де провів свої найкращі роки... А може, за сина молилися його старі батьки — хотіли побачити його ще хоч раз. І Бог почув їхні молитви...»

Звичайно, випадок цей — рідкісний збіг обставин. Циклонічні вітри у тропіках і на екваторі дуже могутні, страшні й загадкові. Вони мимоволі примушують багатьох людей задуматись над «загробним життям» і «Божою карою».

ОЗЕРА—ПРИМАРИ

Володимир Мезенцев

При слові міраж ми відразу згадуємо пекучу піскову пустелю. Повільно йдуть по горбистих пісках кораблі пустелі — верблюди. Мов білі тіні, завмерли на них вершники. Стоїть страшна полуденна спека. Повітря застигло. Небо покрилось напівпрозорою червоною плівкою. Обрій майже злився з небом. Саме сонце мов заховалось від спеки за цією плівкою. Тишу пустелі порушують тільки дзвіночки на шиях верблюдів.

Та ось попереду з'являється велика блискуча поверхня. Що це? Перед очима людей розливається велике озеро. Вітерець колише поверхню води. У воді відбиваються зелені пальми. Озеро видно так ясно, що немає сумніву в його реальності.

Але минає кілька хвилин — і примарне озеро несподівано здіймається в повітря та зникає.

Це був озерний міраж. Він найпоширеніший і трапляється частіше за інші.

Що ж породжує цю загадкову гру світла в атмосфері? Атмосферне дзеркало!

Іноді один із шарів повітря починає віддзеркалювати світлове проміння так само, як відбиває предмети спокійна поверхня води у ставку.

Ось як це відбувається. У гарячий день пісок пустелі дуже нагрівається — іноді до 60-70 ступенів. Від нього нагрівається повітря. Насамперед нагріваються його нижні шари. Вони стають більш розріджені, ніж верхні. Так буває звичайно в першій половині дня, коли найнижчий шар повітря вже прогрівся, а вищі його шари ще холодні. Тоді густота повітря в його нижньому й сусідньому шарах буде дуже відмінна. У таких умовах і може виникнути міраж.

Дуже часто в атмосферному дзеркалі відбивається частина неба, яка здалека схожа на блискучу поверхню води. Легкі коливання повітря створюють ілюзію коливання води.

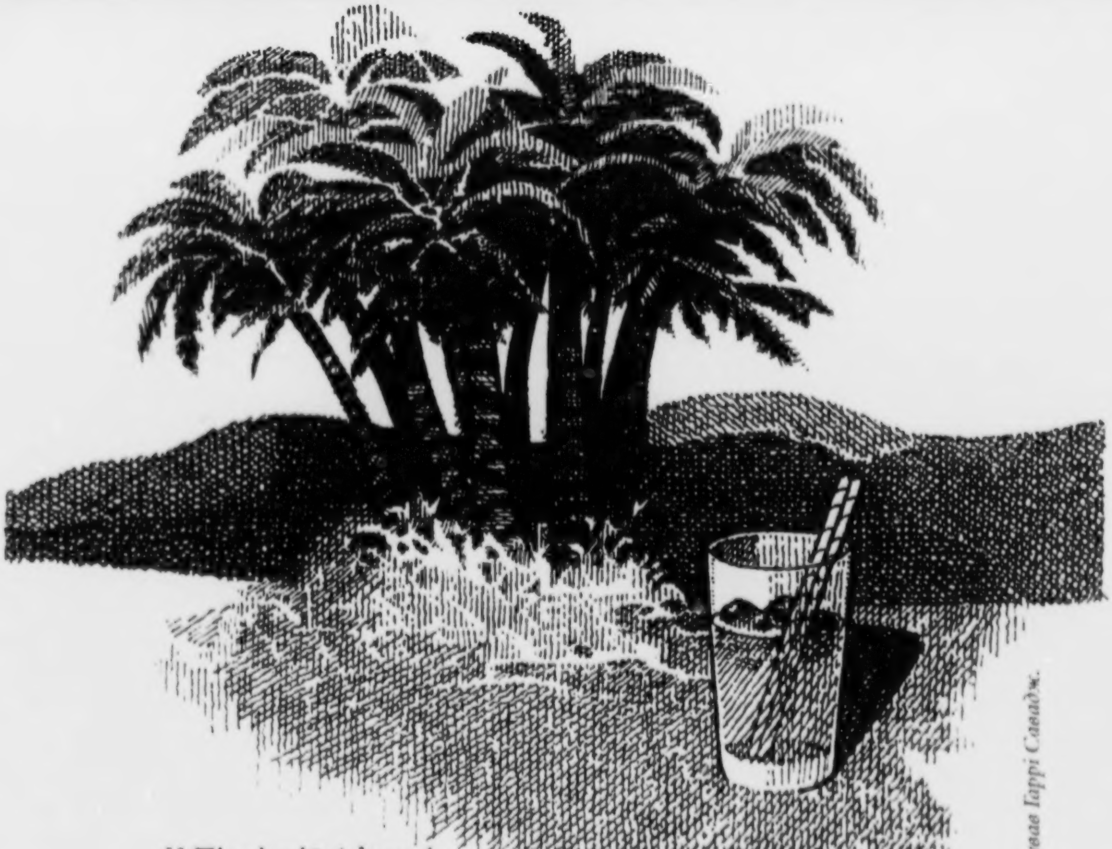

Рисував Гаррі Слевадж.

У Північній Африці такі «озера пустелі» трапляються часто. Нагріта за день сонцем пустеля, надвечір перетворюється на суцільне море. Усе, що видно за три-чотири кілометри, знаходиться у «воді».

Чи можна сфотографувати міраж?

Такий експеримент провів дев'ять років тому кінорежисер В. Шнейдеров. Автомобільна експедиція подорожувала Джунгарською пустелею в Китаї. У цій пустелі їм довелося спостерігати міраж. Перед експедицією розлилося широке голубе озеро. З води виступали купи очеретів і коричневі пагорби. Вони вирішили зняти на плівку цю незвичайну картину...

Знімали міраж телекамерами, дуже поспішаючи, бо боялися, що він зникне. Та коли перші кадри були зняті, дивне видіння не зникло. Тоді вони вирішили послати в зону міражу три автомобілі.

Міраж чудово поєднався з автомобілями. Справжні автомобілі їхали по неіснуючій воді й навіть відбивалися в ній. Усе це було знято у фільмі «Під небом стародавніх пустель».

А втім, над земною поверхнею можна побачити ще дивніші міражі.

Вода, вода...

Володимир Мезенцев

Колись у первинних морях Землі була матерія. У своєму розвитку матерія перемінилася від неживого до живого існування. Виникло й почало розвиватися життя.

Минули мільйони років. Тепер життя існує в кожному куточку Землі — на снігових горах і в глибинах океану, високо в повітрі та глибоко в ґрунті. І всюди є вода. Життя й вода міцно пов'язані між собою.

Усі життєві процеси в живих організмах пов'язані з водою. Без води живий організм не може здійснювати функцію споживання. Продукти, що потрапляють у шлунок, перетворюються в розчин. А для цього потрібна вода.

Один дослід над голубами виявив, що при втраті лише однієї п'ятої води, яка міститься в голубиному організмі, птах гине. Відомо також, що людина важче за все переносить нестачу води. Від спраги люди помирають скоріше, ніж від голоду.

Наш організм виділяє багато шкідливих речовин.

Санітар організму — таж таки вода. У кожному органі нашого тіла,

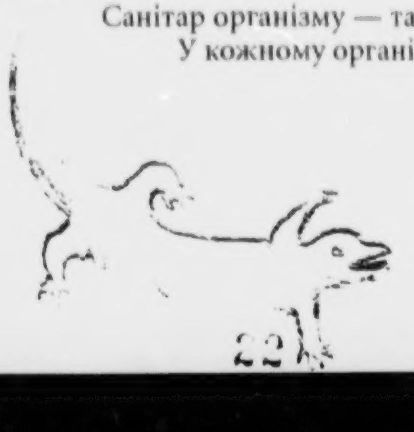

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

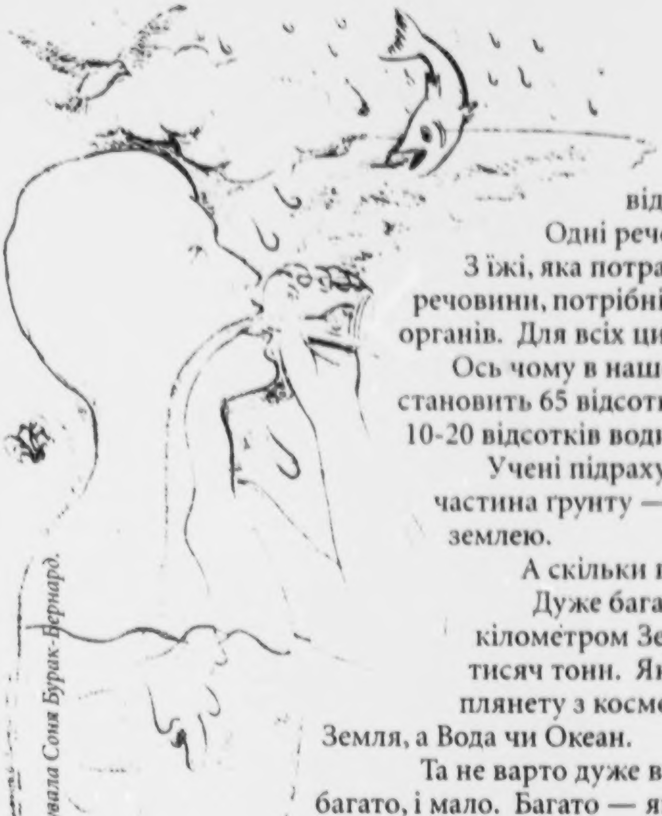

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

у кожній живій клітині відбуваються різні хемічні реакції. Одні речовини перетворюються в інші. З їжі, яка потрапляє в організм, виробляються речовини, потрібні для нормальної праці всіх органів. Для всіх цих процесів потрібна вода.

Ось чому в нашому тілі так багато води. Вода становить 65 відсотків усієї ваги тіла. При втраті 10-20 відсотків води в організмі людина помирає.

Учені підрахували, що приблизно одна п'ята частина ґрунту — вода. Багато води є й під землею.

А скільки води в атмосфері?

Дуже багато. Над кожним квадратовим кілометром Землі її в середньому до двадцяти тисяч тонн. Якщо подивитися на нашу плянету з космосу, її можна було б назвати не Земля, а Вода чи Океан.

Та не варто дуже втішатися цим, бо води на Землі і багато, і мало. Багато — якщо рахувати всю воду. Мало — якщо говорити про воду, яку ми можемо відразу вживати. Води океанів містять дуже багато різних солей.

Морська вода — це 97 відсотків усієї світової води. Залишається 3 відсотки прісної води. Та з них 2 відсотки — це льодовики й полярні шапки Землі.

Що ж тоді залишається? Атмосферні запаси?

Ні, води в повітрі зовсім небагато — менше .001 відсотка всіх плянетарних запасів.

Підземні води?

Так, їх немало. Та це джерело не дуже зручне для нас.

Ріки та озера — покищо наші головні водні запаси. Але ріки та озера несуть не більше однієї сотої відсотка світових запасів води.

Ріки всієї Землі несуть протягом року до тридцяти тисяч кубічних кілометрів води. Та ріки, як і опади, не завжди там, де вони потрібні. Багато рік несуть свої прісні води до Північного Льодового океану. Багато річкових запасів починає не вистачати. Вичерпання загрожує багатоводному Дунаєві. Брак води вже відчувають такі міста, як Токіо й Париж, Нью-Йорк і Філядельфія.

ЦІКАВЕ З ФІЗИКИ Й ТЕХНІКИ

А. Г. Кривошея

Сам себе не впізнав

Ви уперше в житті записали свій голос на магнетофоні. Прослухавши запис, ви не впізнали свого голосу. Інші не мали сумнівів, що це ваш голос на записі. Чому?

◇

Усі звуки навколо нас ми сприймаємо вухами, а звуки власного голосу — кістками черепа. Звук, переданий по кістках, набуває іншого забарвлення, ніж той, що переданий у повітрі.

Луна

Чому в горах майже завжди добре чути луну? Чому ми не чуємо луни в кімнаті?

◇

Коли ми хочемо чути луну в горах, робимо голосний звук. Цей звук пливе хвилями та згодом відбивається від боків гір і таким чином творить луну. Спершу чуємо той звук, який ми зробили, а пізніше луну.

Тому що кімната значно менша розміром і звичайно наповнена меблями чи іншими предметами, у ній не чути луни. Коли робимо звук у кімнаті, звукові хвилі відбиваються від стін, стелі, підлоги й від усіх предметів у кімнаті. Цей звук вухо сприймає майже в той самий час, як і звук від його джерела. Зате в порожній кімнаті більшого розміру іноді можна почути луну.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Вода зі снігу

Чому утворена зі снігу вода неприємна на смак?

◇

Вода, утворена зі снігу, не має у своєму складі багатьох мінеральних солей.

У кімнаті й на вулиці

Чому радіопередачі чути краще в кімнаті, ніж на вулиці?

◇

На вулиці відкрите повітря. Тут ми переважно сприймаємо тільки ту частину звукових хвиль, яка поширюється від радіо просто до нас. Решта коливань губиться для нас. У кімнаті ми сприймаємо також і ту частину коливань, яка відбивається від стін, стелі, підлоги та предметів, що знаходяться в кімнаті.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

РИБ'ЯЧІ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ

Один учений тримав в акваріюмі довгу рибу. Риба була гладенька й, мабуть, дуже смачна. Товстий кіт часто сідав на спинку крісла, дивився на рибу крізь скло й облизувався. Та якось риба так сильно крутнула хвостом, що вискочила з води та впала на підлогу. Кіт, мов на крилах, кинувся до неї. Та враз відскочив, злякано занявкав і втік під канапу.

На той гармидер прийшов учений. Він обмотав слизьку рибу ганчіркою і знову пустив її до акваріюму.

Що ж сталося? Чому кіт не з'їв цієї смачної риби? Та через те, що це був електричний вугор. Так назвали його тому, що він має справжню електростанцію. Його спеціяльні органи виробляють електричний струм.

Електрика потрібна вугрові так, як мисливцеві рушниця. За допомогою електрики він здобуває собі поживу. Тихесенько підпливає він до рибки, що задрімала. Потім зігнеться, як дуга, щоб рибка опинилася між його головою та хвостом. Тоді сильний електричний удар паралізує жертву, а вугор спокійно її проковтує.

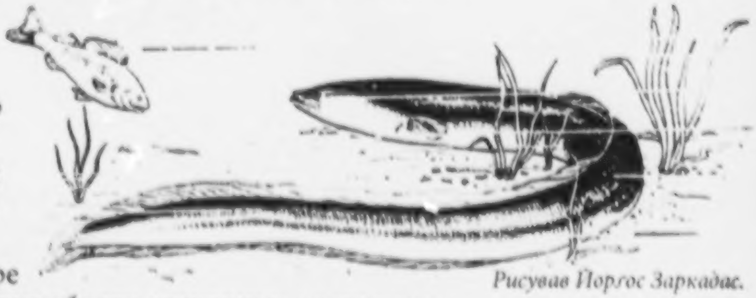

Рисував Йоргос Заркадас.

Саме таким електричним струмом вугор приголомшив кота, коли той накинувся на нього. Удар вугра можна добре відчути. Ця довга риба може виробляти електрику з напругою до восьми сот вольтів.

Учені підрахували, що десять тисяч електричних вугрів можуть рухати електричний поїзд протягом кількох хвилин. Правда, після того поїзд мусив би чекати цілу добу, щоб вугри відпочили й відновили свої сили. Однак вугор має досить електричної сили, щоб звалити з ніг людину, що на нього наступить.

Для ловлі електричних вугрів люди вживають не сітки, а корів та биків. Цілими чередами заганяють тварин до ріки, де є вугри. Боронячись від своїх ворогів, вугри витрачають запас електрики й лягають на дно ріки відпочивати. Тоді люди йдуть у воду й гострим знаряддям наколюють знесилину рибу.

Часом вугри збираються у великі зграї. Електричні розрядки одного вугра приваблюють усю рідню, що є поблизу. Тоді коровам та бикам добре дістається. Електричні вугри живуть у ріках Амазонка та Оріноко.

Цікаве про тварин

Віктор Сабунаєв

Які комахи не їдять протягом усього свого дорослого життя?

За своє коротке життя метелики-павиноочки й очатки нічого не їдять. Вони живляться запасами, яких вони набули ще гусеницями. У самця метелика китицехвоста немає рота, і він не їсть і не п'є. В одноденок, які живуть лиш один день, рот також недорозвинутий.

Яка комаха «чує» ногами?

Ногами «чує» коник. Його органи слуху розміщені на передніх ногах.

У скільки разів вантаж, більший за їхню власну вагу, можуть підняти: гусениця, мурашка й п'явка?

Гусениця може підняти вантаж приблизно в 25 разів більший за власну вагу, мурашка — в 100 разів, а п'явка — в 1 500 разів.

Чому при укусі комара свербить тіло?

Коли комар устромлює хоботок у шкіру, він пускає в рану отруйну слину, яка викликає свербіння. У момент уколу ми не відчуваємо болю, тому що в слині є анестизуюча речовина. Коли ця речовина перестає діяти, з'являється свербіння.

Рисували Соня Бурак-Бернард.

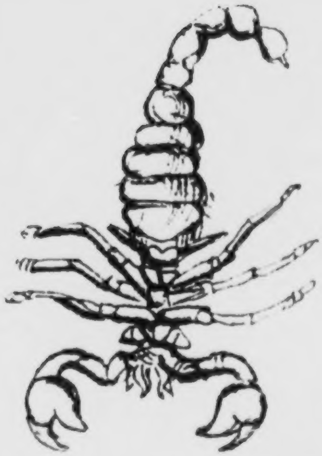

Хто дихає хвостом?

Хвостом дихають водяні комахи: водяний скорпіон, ранатра й личинка-пацючок. Науковці вважають, що хвіст допомагає дихати одному родові риби, а саме мулистому стрибунові.

Скільки ніг мають комахи і скільки павуки?

Усі комахи мають по шість ніг, а павуки — по вісім.

Які найбільші й найменші птахи на Землі?

Найбільший у світі птах — африканський струсь, а найменший — колібрі.

Яка найвища й найдовша тварина на Землі?

Найвища тварина на Землі — жирафа. Її зріст майже п'ять метрів. Найдовша тварина — хробак-паразит, що живе в шлунку китів. Він буває завдовжки до сорока метрів.

Які птахи найкраще наслідують голоси пернатих і деяких тварин?

Африканські дрозди-пересмішники, азіятська пташка майна та звичайний шпак можуть наслідувати голоси різних тварин, у тому числі й людини.

Багато різних «слів» у словнику папуг.

Коли крутишийка хоче налякати ворога, вона сичить, як гадюка. При цьому її шия звивається, і вона стає ще більш схожою до гадюки.

Хто плаває, бігає, літає найшвидше?

Найшвидше плаває риба-меч. Її називають чемпіоном із швидкісного плавання. У момент, коли риба-меч наче стрибає, її швидкість буває більшою, ніж 100 кілометрів на годину.

Бігає швидше від усіх гепард. Його швидкість понад 100 кілометрів на годину.

Літає швидше від усіх голкохвостий стриж. Його швидкість 160-170 кілометрів на годину.

Які звірі найповільніші?

У Південній Африці живе тварина, що називається лінивець. Недаремно люди її так назвали. Іноді, щоб перелізти з однієї гілки на іншу, сусідню, лінивець потребує півгодини, а то й довше.

Скільки важить новонароджений велетенський кенґуру?

Новонароджене кенгуреня важить зовсім мало — кілька грамів. Воно важить у 40 тисяч разів менше, ніж його мати. Кенгуру-мати носить своє немовля в сумці. Маленьке кенгуреня перелазить у сумку матері самостійно.

Які тварини відновлюють утрачені кінцівки?

Якщо краб, рак або салямандра втратять свої кінцівки, то вони дуже легко в них виростають. Якщо морська зірка має відірваний промінь, то він також легко відновлюється. Цікаво, що в морської зірки з її відірваного променя може розвинутися нова морська зірка. З маленького шматка гідри й деяких хробаків може утворитися ціла тварина.

Яка риба «бачить» хвостом?

Американський довгорил, або водяний слон, «бачить» хвостом. У нього біля хвоста розміщений «генератор змінного струму». Цей генератор створює навколо риби електромагнетне поле. Коли в це поле потрапляє якийсь предмет, то воно змінюється, і довгорил відчуває цю зміну своїм особливим приймачем.

Хто важчий: найбільша акула чи слон?

Найбільший африканський слон важить шість тонн. Найбільша китова акула може важити тридцять тонн. Виходить, що акула може бути важча від слона в п'ять разів.

Які птахи не висиджують яєць?

Усім відомо, що зозуля не висиджує своїх пташенят. Вона не сидить на своїх яйцях, а підкидає їх у чуже гніздо. Також не висиджують своїх пташенят австралійські смітні кури, деякі курінники та вдовки.

Який птах може міряти температуру дзьобом?

Своїм дзьобом можуть зміряти температуру австралійські смітні кури.

Чи довго можуть голодувати різні тварини?

Досліди показують, що кліщі можуть бути без їжі сім років. Наземні черепахи можуть не їсти майже ввесь рік. Личинки бабок можуть не їсти вісім місяців. Альбатрос — 35 днів. Дрібні пташки й землерийки гинуть після шестигодинного голодування.

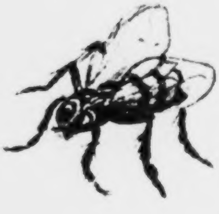

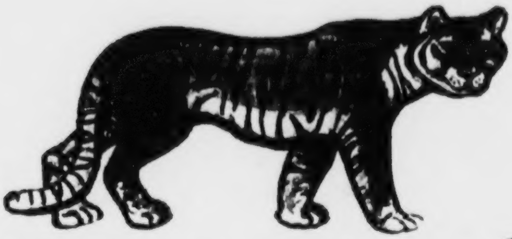
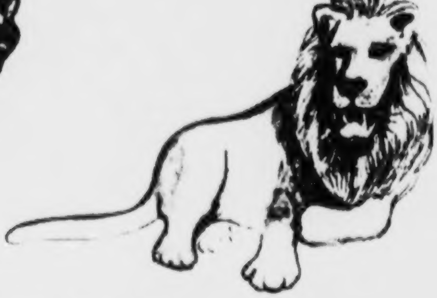

Які звірі стають людоїдами й чому?

Людоїдами іноді стають тигри, леопарди, леви й ведмеді. Причини можуть бути різні. Під час великих епідемій у деяких країнах померлих людей не ховають. Звірі живляться ними та звикають до смаку людського м'яса. У Сибіру деякі ведмеді, що добре не наїлись улітку, не лягають спати й цілу зиму шукають поживу. Вони нападають на все живе, у тому числі й на людину.

Також людоїдами стають хворі, поранені або старі тварини.

Чи є тварина, яка не боїться гадючої отрути?

Мабуть немає такої тварини, що не боялась би гадючої отрути. Велику дозу отрути може витримати їжак. Свині майже зовсім не шкодить гадюча отрута. Свиня має товстий шар жиру, в якому дуже мало кровоносних судин. Це й захищає її від отрути.

Колись думали, що укуси гадюк зовсім не страшні для мангусти. Але це не так! Насправді мангусти дуже швидкі та проворні, і гадюкам не вдається їх укусити.

Які тварини можуть пити солону воду?

Альбатроси й буревісники можуть пити солону воду. Вони мають у ніздрях особливі залози, які забирають з крові непотрібну сіль і видаляють її зі слизом.

Морські риби також мають подібні залози, тільки вони розміщені на поверхні зябер. А морські черепахи видаляють зайву сіль зі свого організму зі сльозами.

Які тварини вимерли протягом двох останніх сторіч?

Протягом останніх двох сторіч вимерли такі птахи: дронт, безкрила гагарка, мандрівні голуби.

Вимерли також такі тварини: стеллерова корова, зебра-кваґґа.

Не знаємо, чи ще існують сьогодні птаха ківі й сумчастий вовк.

Деяких майже зниклих тварин удалося відновити — наприклад, бізонів, зубрів, коней Пржевальського.

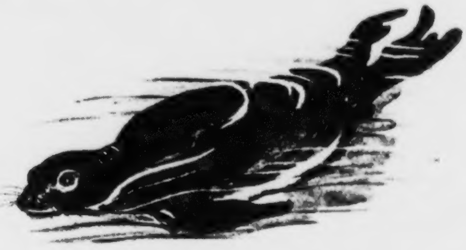

КАЛЕНДАРІ СВІТУ

Протягом віків постало багато різних календарів. Деякі з них збереглися до сьогодні. Важливіші календарі — це єгипетський, грецький, еврейський (гебрейський), китайський, перський, юліянський та григоріянський, а також календар маїв, який уже майже не вживається.

Єгипетський календар

Старовинні єгиптяни мали календар, що складався з 12-ти тридцятиденних місяців і п'яти додаткових днів. Цей календар відповідав більш-менш протягові часу, в якому відбувалися розливи Нілу. Ніл, головна ріка Єгипту, виходив з берегів кожних 365 днів і 6 годин. Через кожних чотири роки розлив Нілу відбувався на один день пізніше й початок року автоматично пересувався назад. Тому на протязі 1 461 року зміни в природі, а саме пори року й розливи Нілу, відбувалися тільки 1 460 разів. Значить залишався один зайвий рік. Щоб його якось відкинути, єгипетські астрономи завели так званий період Сіріюса. Цей період починався днем першого місяця в момент сходу зірки Сірія. Зайвий рік зовсім відкидали, і цей період обіймав 1 460 соняшних років.

Грецький календар

Греки рахували час місячним роком. Він складався з 12-ти місяців, які мали по 29 і 30 днів. Пізніше вони установили період восьми років, в якому до другого, п'ятого й восьмого років додавали по місяцеві. Цей період показував різницю півтори доби. З огляду на це, у 430 році перед народженням Христа грецький астроном Ментон запропонував 19-річний період. У цьому періоді 12 років мали 6 по 12 місяців, а 7 років по 13 місяців. Різниця становила тільки шість годин. У часах Аристотеля астроном Каліпп зробив період 76 років, в якому рік мав 365.25 днів.

Єврейський (гебрейський) календар

Єврейський рік зроблений на основі руху Місяця навколо Землі. Він ділився на звичайний і високосний. Звичайний рік мав 12 місяців, а високосний 13. У місяці було 29 і 30 днів. Євреї прийняли від греків ментонський дев'ятнадцятирічний період. Початком доби євреї вважають захід сонця. Календар, який тепер уживають євреї, походить з одинадцятого сторіччя після різдва Христового. Його склав рабін Гілель Ганасі.

Перський і китайський календарі

Перський календар був подібний до єгипетського. Спочатку рік мав 365 днів. Крім цього додавали по п'ять днів до кожного року.

У одинадцятому сторіччі перський календар змінили. Від того часу кожних чотири роки почали додавати по одному дневі. Потім це робили після кожних п'яти років.

Основою китайського календаря є місяць і соняшний рік при дев'ятнадцятирічному періоді. У цьому періоді сім років мають по 13 місяців, а решта по 12. Місяць починається повнею. Доба ділиться на 12 годин.

Календар маїв

На американському континенті також видали свій календар. Науковці кажуть, що це був один з найкращих календарів у ті часи. Календар маїв — народу, що жив у Середній Америці (Юкатан у Мексиці, Британський Гондурас та інші) — мав 365 днів. Високосних років не було. Рік був поділений на 18 місяців. Кожен місяць мав по 20 днів. Наприкінці приходили додаткові п'ять днів. Дні в місяці рахували не від 1 до 20, а від 0 до 19.

Рисував Йоргос Заркадас.

BEST COPY AVAILABLE

Перший поїзд через усю Канаду

Це було в понеділок, 28-го червня 1886 року. На площі Далгузі, близько вулиці Нотр-Дам, у місті Монреалі, панував чудовий настрій. На плятформі товпилося понад п'ять тисяч людей. Між ними були й найбільш знані та визначні монреальці.

На рейках стояв новісінький блискучий поїзд. Він був готовий до від'їзду. Спереду був льокомотив, який опалювали дровами, потім два тягарові вагони, один поштовий, два вагони першої кляси, два спальні вагони для емігрантів, два спальні вагони першої кляси й вагон-ресторан. Між людьми, які від'їжджали цього пам'ятного дня, було сто нових канадців. Вони тільки приїхали з Европи пароплавом «Орегон» і прямували до Манітоби. Крім цих людей їхали ще всякі урядовці, великі підприємці, купці, а також газетярі.

Рівно о восьмій годині вечора мер Богранд дав сигнал. Пролунав свисток і поїзд рушив з місця. Польова батарея вистрілила свій салют, коли перший трансконтинентальний поїзд відійшов з Монреалю до узбережжя Тихого океану. В Оттаві було вже пізно, але історичний поїзд привітала велика юрба людей. Фейєрверки освітили це видовище. Визначні громадяни й делегації вітали поїзд у Чок-Рівері, Норт-Беї, Судбурах та на інших станціях. У Вінніпезі поїзд зустріли з військовою музикою й салютом польової батареї. У місті Калгарі горіло величезне багаття та злітали до неба різноколірні вогні.

Коли поїзд приїхав до Порт-Муді, останньої станції на заході, усі мешканці вийшли на вулицю. Між ними був також прем'єр Британської Колюмбії та багато інших гостей з різних частин провінції. Ніхто не хотів утратити цієї визначної події.

Незважаючи на те, що поїзд зупинявся на всіх станціях уздовж 4 828 кілометрів, він спізнився всього на 15 хвилин.

Уся подорож тривала 136 годин. Канадські та британські газети хвалили це велике досягнення. Королева Вікторія написала листа до Джорджа Стівена, президента залізничної компанії СіПіАр. У ньому вона висловила своє особисте задоволення.

Це була велика подія для Західньої Канади. Вона затвердила пакт Конфедерації, бо участь Британської Колюмбії в Конфедерації залежала від того, коли вона злучиться з рештою Канади. Так розпочалося збагачування Західньої Канади.

Поїзд, що вперше переїхав через усю Канаду в 1886 році, був найважливішою подією в житті цієї країни!

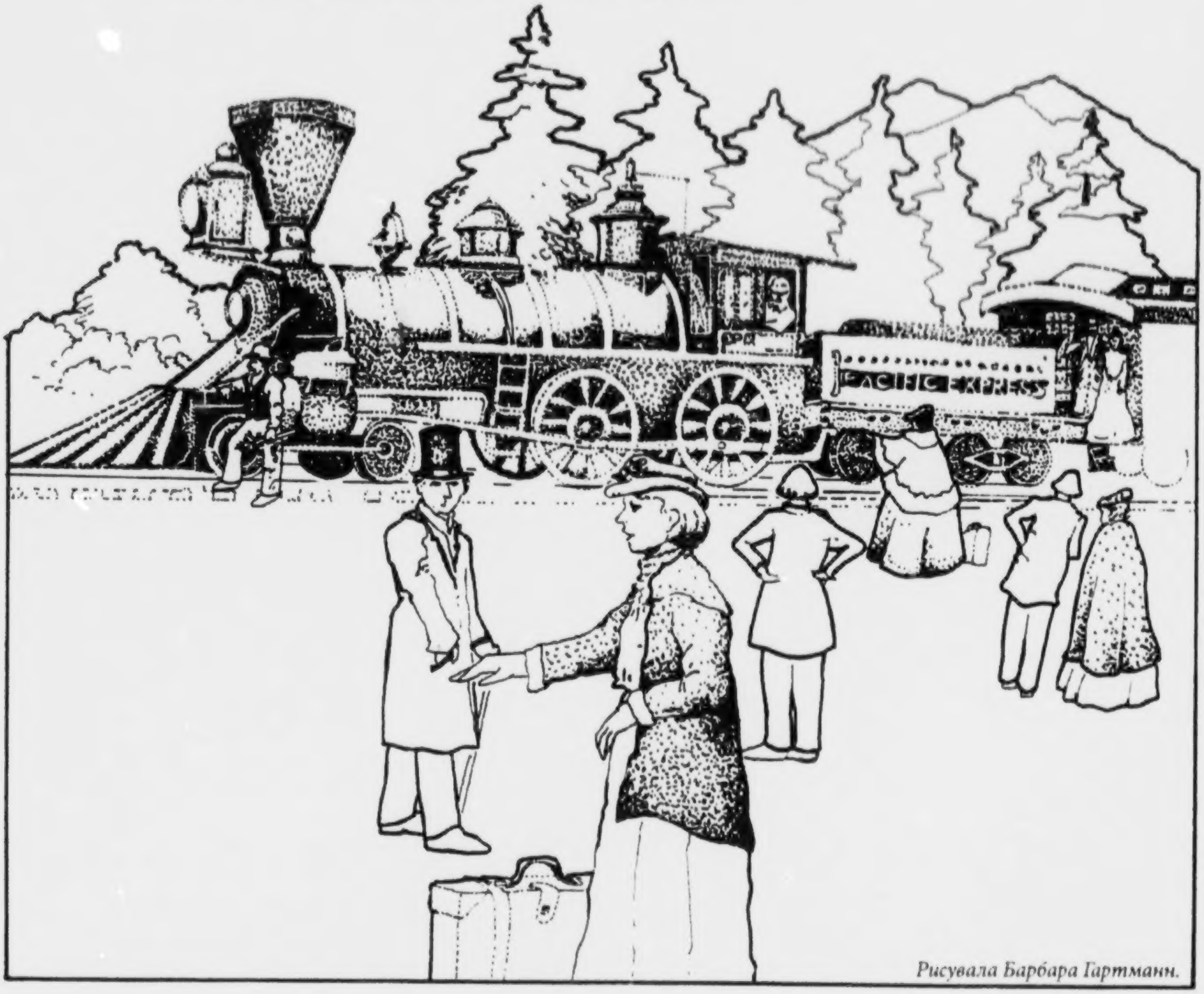

Рисувала Барбара Гартманн.

Павло Чубинський

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА

Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття-українці, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Станем, браття, всі за волю від Сяну до Дону.
В ріднім краю панувати не дамо нікому.
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще на нашій Україні доленька доспіє.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

А завзяття, праця щира свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні пісня гучна розляже.
За Карпати відіб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж народами.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГИМН

Павло Чубинський
1839 — 1884

Усі знають, що українським національним гимном є пісня «Ще не вмерла Україна». Та, мабуть, не всі знають, хто й коли написав слова й музику до нього.

Слова до українського національного гимну написав Павло Чубинський у 1862 році, перебуваючи на засланні в Сибіру. Музику до цих слів склав спершу Микола Лисенко, а пізніше отець Михайло Вербицький. Пісня поволі ставала популярною. Її вперше виконано 1864 року в українському театрі у Львові. Двадцять років пізніше, 1884 року, її вперше надруковано з музичним оформленням отця Михайла Вербицького.

Як національний гимн, «Ще не вмерла Україна» була схвалена 1918 року. З того часу її виконували на всіх національних святах. Український гимн виконувала навіть німецька оркестра, коли до Берліну приїжджав гетьман Павло Скоропадський. На Карпатській Україні цю пісню визнали гимном у 1939 році.

Під час радянської влади національний гимн заборонено було співати в Україні. Від 1950 року там запровадили інший гимн під назвою «Живи, Україно». Однак його дуже рідко виконували.

«Ще не вмерла Україна» справді є всеукраїнським гимном, бо слова до нього написав полтавець, а музику — галичанин. Отець Михайло Вербицький є також композитором другої найбільш знаної святочної української пісні, а саме «Заповіту» Тараса Шевченка.

На могилі о. М. Вербицького в селі Млини в Галичині стоїть пам'ятник композиторові, поставлений українським народом 1934 року.

Українці в Америці колись співали пісню «Далека ти, а близька нам, кохана вітчино». Слова до цієї пісні написав поет Василь Щурат, а музику — композитор Станіслав Людкевич.

Крім гимну «Ще не вмерла Україна», українці також виконували пісню Івана Франка «Не пора» й молитву Олександра Кониського «Боже великий, єдиний».

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

о. Михайло Вербицький
1815 — 1870

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ

З давніх-давен український народ прославився своїм співом та музикою. Люди співали і коли працювали, і коли відпочивали. Особливо гарною була пісня ввечері. Починалась вона тихенько то тут, то там... Потім зливалась в один дзвінкий голос. Тоді здавалося, що співає все село.

Звичайно там, де була пісня, була й музика. Характер пісні та музики залежав від життя українського народу.

Майже в кожній українській хаті можна знайти якийсь музичний інструмент. Одним з таких інструментів є сопілка. Ні одне свято не проходить без співу й музики. Чи то весілля, чи християни, чи може звичайні вечерниці — там завжди є музика.

Спробуймо трохи більше дізнатись про українські народні музичні інструменти.

Цимбали

Цимбали. Цей струнний, ударний інструмент добре відомий на Буковині, Галичині та в інших народів, зокрема в Угорщині. Найбільше цимбали поширені в Західній Україні. Складаються вони з двох дощок. На верхній дощці натягнуті струни — дванадцять груп по чотири струни. Грають на цимбалах, ударяючи паличками по струнах.

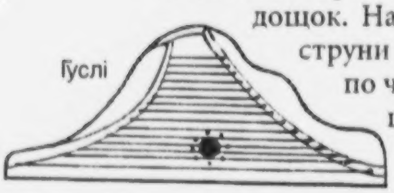
Ґуслі

Гуслі. Давній струнно-щипковий інструмент. Знаний серед слов'янських та інших народів. Нагадував він арфу, ніби у зменшеній формі і в лежачому положенні. В Україні гуслі збереглися серед жителів Карпат.

Ріг

Ріг. Спочатку цей інструмент виробляли з рогів тварин. Пізніше почали виробляти його з дерева, кістки або металу. Грали на ньому переважно пастухи й мисливці.

Трембіта добре знана на Гуцульщині, Буковині, Закарпатті. Довжина її три-чотири метри. Звук її протяжний, сумовитий. Звичайно звук трембіти сповіщає якусь подію на селі — смерть, похорон, весілля й т. п.

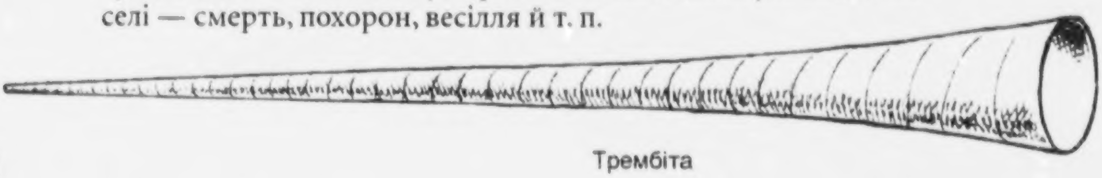
Трембіта

Сопілка

Сопілка або дудка відома з давнини як пастушачий інструмент. Виготовляється з різного дерева, наприклад, з ліщини, калини, ясеня. Переважно сопілки мають по шість чи сім дірок.

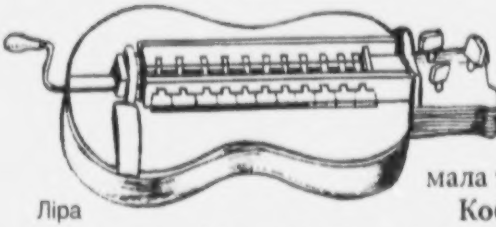
Ліра

Ліра прийшла в Україну із Заходу, де в десятому-одинадцятому сторіччях відігравала велику ролю. У другій половині вісімнадцятого сторіччя в супроводі дум почали вживати ліру. Ліра мала три струни та клявіші.

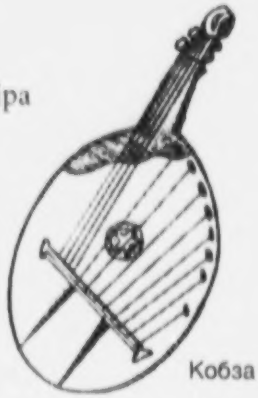
Кобза

Кобза. Це давній струнно-щипковий інструмент татарського походження. В Україні кобза набрала популярности з початком шістнадцятого сторіччя. Татарська кобза мала дві струни. З приходом в Україну вона мала від восьми до шістнадцяти струн. Найбільшої популярности кобза набула в Східній Україні. Кобзу поступово заступила бандура.

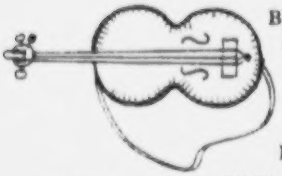
Підбасок або Басоля

Підбасок або басоля формою й розміром нагадує віольончелю. Це струнний смичковий інструмент. Має чотири струни. Особливо популярний при виконанні танцювальних мелодій.

Дуда

Дуда — трохи складніший інструмент. Віддавна поширений був на Заході. Особливо багато грають на ньому в Шотляндії, Німеччині й Чехії. Це шкіряний міх з дерев'яними та металевими частинами. Через ці частини вдувається повітря.

Бандура

Бандура — струнно-щипковий інструмент. В Україні бандура стала популярною в другій половині шістнадцятого сторіччя. Походить бандура від відомого еспанського інструменту «пандора». В Україну була завезена з Англії. Бандура замінила кобзу, бо була досконалішою. Число струн на бандурі може бути від дванадцяти до тридцяти. Найбільше прославилась бандура на Полтавщині. Тепер на ній грають по всіх куточках України та далеко за її межами.

40

Сурма

Сурма. Перші духові інструменти були дерев'яні. Сурма була дуже популярною за козацьких часів. Поступово сурми робили з металу. Найбільше використовували їх при війську.

Бубон або барабан належить до ударних інструментів. Бубон — це обруч, обтягнений шкірою, без певної висоти тону. Крім того існує ще й решето. Це дерев'яний обруч з металевими кружельцями. Його часто вживають при циганських танцях. Решето нагадує тамбурин у сучасній оркестрі. За козацьких часів були відомі літаври й тулумбаси, подібні до сучасних літаврів.

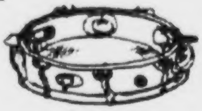
Бубон або Барабан

Дримба або варган — відомий інструмент у вигляді пластинки з дерева, кістки або металевої дуги з язичком посередині. При грі дримбу тримають у зубах, одночасно рухаючи язичок пальцем. Майже кожна гуцульська жінка колись грала на дримбі.

Дримба або Варган

Торбан найбільш улюблений струнно-щипковий інструмент вісімнадцятого сторіччя. Великої популярности набув серед козацької старшини. Число струн — від дванадцяти до тридцяти, а то й більше. Торбан був трохи подібний до бандури, але в техніці гри був набагато складніший. Тому він і не був поширений серед народу. Після дев'ятнадцятого сторіччя торбан взагалі більше не вживався.

Деякі народні музичні інструменти вживали як сольо, наприклад, сопілку, ріг (пастушачі інструменти). Для супроводу пісень уживали бандуру, кобзу, ліру. При танках уживали по три інструменти разом. Це була так звана «троїста музика». У складі троїстої музики — скрипка, басоля, бубон; у Західній Україні — скрипка, цимбали, бубон. Провідний інструмент — скрипка або, іноді, цимбали. Троїста музика посідала провідне місце в житті українського села: грала на святах, весіллях, ярмарках.

Торбан

Рисував Йоргос Заркадас.

Походження назов місяців

Січень: від січення, вирубування лісу, щоб мати на весну готову землю для сіяння. На західніх землях України ще донедавна зберігалась назва **просинь** з давніших часів. Це походить від слова «ясний», бо в січні дні робляться довшими, яснішими — дні прояснювались або «просинювались».

Лютий: місяць сильних, злих, лютих морозів. Давня назва залишилась ще в діялектах Західньої України: **казибрід** або **казидорога**, що походила від слова «казити», себто нищити дороги, коли бувають сильні морози. Інколи цей місяць називають **лютень**.

Березень: у цей місяць береза дістає листочки, зародки; тоді також збирають сік із берези. Колись цей місяць називали **березіль**.

Квітень: час розцвіту рослин і деяких дерев.

Травень: місяць, коли гарно росте й поширюється трава.

Червень: місяць, коли різні ягоди та квіти мають червоний колір. У цей місяць також з'являється черва (хробаки), яку називають «червці». З них виробляли червону фарбу для фарбування матерії, ниток тощо.

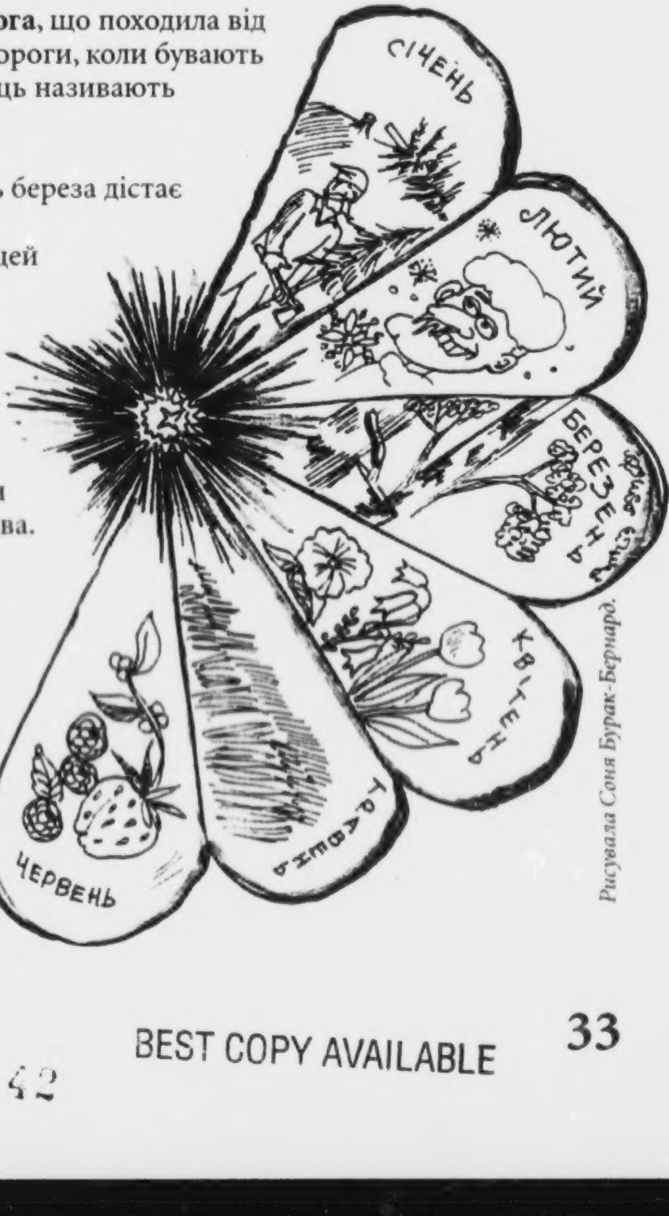

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

BEST COPY AVAILABLE

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Липень: місяць, коли дерево липа дістає цвіт, а бджоли завзято збирають собі з нього пилок на мед. У деяких частинах України є діялектні назви, що давніше вживались для опису цього місяця: **кивень** — коли коні дуже кивають головами, відганяючи мух, бо тоді вони дуже поширені; **косень** — час, коли починають косити трави; **гедзень** — коли тварини терплять від великих мух — ґедзів.

Серпень: у цей час жали серпами збіжжя. Була також діялектна назва **копень**, бо тоді скошене збіжжя складали в копи.

Вересень: у цей час цвіте кущаста рослина верес. З вересу бджоли збирають мед.

Жовтень: місяць, коли починає жовкнути листя. Давніше цей місяць називали **паздерник**, від слова паздер — залишки з льону чи конопель, після того, як їх труть.

Листопад: час, коли опадає листя. У нашій давній мові так називали десятий місяць року. Була ще назва **падолист**, якої вже більше не вживаємо.

Грудень: час, коли мокра земля, після довшого часу дощів, замерзає. Тоді дорога, яка не є асфальтова чи цементова, має грудки. Давніше в західній частині України цей місяць називали **студень**.

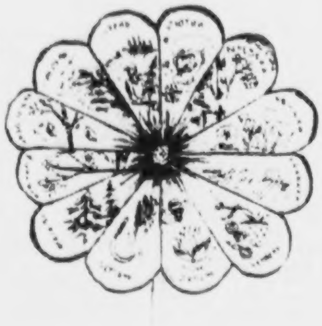

Святослав Лакуста

ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ ОЛІВЦІ?

Чи можна зрозуміти, як люди колись обходились без олівців? А минуло не так багато часу, може 200 років, відколи з'явилися олівці. Сьогодні ми вживаємо їх і не думаємо, звідки вони взялися.

Сама назва «олівець» походить від металу олово. Колись олівці виробляли з олова, а потім стали виробляти їх із графіту. У середні віки художники рисували свої малюнки гусячим пером, вуглем і м'яким оловом. В Італії витоплювали олово в палички, щоб їх можна було застругати ножем.

Тепер виробляють олівці з графіту. Колись люди вважали графіт за метал, що має в собі олово, і називали його «оловом до рисування». Тепер ми знаємо, що графіт є тільки кристалічною відміною камінного вугілля. У 16-му сторіччі рисували англійським графітом із Кумберлянду. Цей графіт був дуже чистий. Його не треба було навіть обробляти. Його тільки розпилювали на палички та оправляли в дерево. Але цього графіту в Англії було дуже мало й він скоро вичерпався. Копальні, де видобували графіт, сторожило військо, щоб ніхто не крав цього цінного матеріялу.

Добували графіт тільки шість тижнів на рік і тому олівці були дуже дорогі.

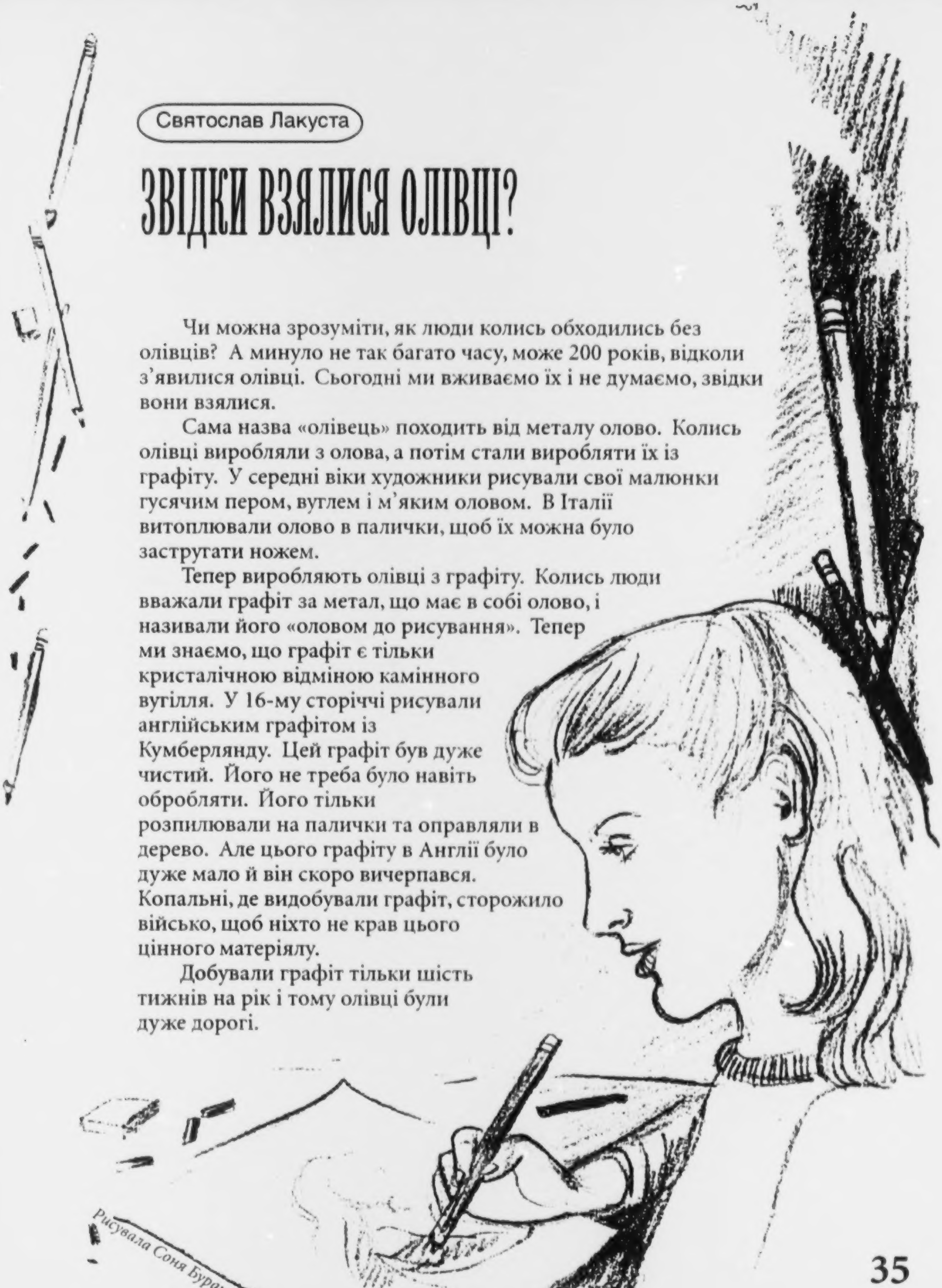

Рисувала Соня Бурак-Бернард

Коли в Німеччині відкрили копальні графіту, головний виріб олівців перенесли туди. Але німецький графіт не був такий чистий, як англійський. Його треба було молоти на порошок, а потім відкидати всі непотрібні складники. Тоді з порошку робили тверду масу. Перші німецькі олівці не були добрі. Вони були дуже тверді і їх важко було застругувати.

Олівці, якими користуємося сьогодні, винайшов француз Контіє в 1795 році. Він змішував порошок графіту з глиною, розведеною у воді, і робив тоненькі палички, коли глина була м'яка. Цей французький винахід використав німець Фабер. Тепер його наслідники мають найкращу в світі фабрику олівців.

Тому що графітний порошок вимішують разом із глиною, це дало можливість виробляти олівці різної твердости. М'які олівці вживають до писання, а твердими олівцями креслять інженери та креслярі. Що краще вичищений графіт, то кращі з нього олівці. Так само і глина мусить бути дуже чистою. Графіт і глину перемелюють на дріб і вимішують разом. Для дуже м'яких олівців глину та графіт перемелюють навіть сто разів. Тоді робиться дуже дрібненький порошок. Таку масу вкладають у сталеві циліндри. Циліндри мають отвори в дні. Через ці отвори витискають масу тоненькими круглими або багатокутними паличками. Ці тоненькі палички ділять на певну довжину й випалюють у добре закритих посудинах, аж поки вони відповідно не затверднуть. Тоді ці палички вкладають у дерев'яну оправу, яку зверху розмальовують різними кольорами.

Графіту дуже багато в Сибіру й на острові Цейльоні. Добувають графіт також в Еспанії, Мексиці та в Сполучених Штатах Америки.

Для оправи олівців уживають кедрове дерево, тому що воно м'яке та гладке.

Кольорові олівці виробляють із графіту й білої глини або якоїсь іншої липкої маси. До глини додають природну або штучну фарбу.

ЗОЛОТИЙ ХЛОПЧИК

Цей трагічний випадок стався чотири з половиною сторіччя тому. В останні дні грудня 1496 року в розкішному замку міланського герцога Моро готувалися до новорічного свята. Герцог збирався показати своїм гостям такі чудові вистави, яких ніколи не бачив світ. Чому б ні! Підготовою до свята керував славний художник і ніким не перевершений механік Леонардо да Вінчі. Він задумав прославити золотий вік миру й добробуту, який настав після багатьох років спустошливих воєн залізного віку.

Для зображення залізного віку ковалі зробили величезного залізного лицаря, що лежав на макеті Землі, закутий у кайдани. Зображувати золотий вік миру повинен був голий хлопчик, з голови до ніг покритий золотою фарбою. Це був син бідного пекаря. За гроші батько віддав його розважати герцога.

З'їхались гості. У самий розпал свята внесли фігуру лицаря. З живота лицаря вийшов хлопчик з крилами. У руці він тримав велику лаврову гілку. Золота фарба вкривала все його голе тіло. Переляканими

Рисував Йоргос Заркадас.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

оченятами дивився він навколо себе й чітко вимовляв завчені слова привітання для герцога Моро.

Свято не вдалося довести до кінця, бо раптом захворіла дружина герцога. Гості розійшлись. Про хлопчика всі забули. Він залишився один у холодній залі.

Лише наступного дня Леонардо да Вінчі знайшов хлопчика в кутку залі. Він трясся від холоду й жалібно плакав. Леонардо загорнув його в плащ і поніс до себе додому. Три дні він доглядав його, намагаючись урятувати. На четвертий день хлопчик помер.

Минули сторіччя. Історія «золотого» хлопчика, пов'язана з ім'ям великого художника, не була забута. Але причина його смерти на довгий час залишилась незрозумілою. Вона викликала різні думки.

Може, пофарбований хлопчик загинув від того, що його шкіра не могла дихати?

Досліди на жабах показали, що дихання, тобто обмін газів між кров'ю й повітрям, може відбуватися через шкіру. Жаба залишається живою, коли в неї припинити доступ повітря в легені. Та вона гине, коли її шкіру покрити маззю, що не пропускає повітря.

Може й людина дихає шкірою? Наука відповіла, що ні. Точно встановлено, що через шкіру може проникати дуже мала кількість кисню й вуглекислого газу. Ця кількість така мала, що практичного значення не має. Можна сміливо сказати, що шкіра людини не дихає.

Зробили інше припущення: хлопчик помер від отруйних речовин, тому що шкіра перестала виділяти їх.

У шкірі людини є кілька мільйонів потових залоз. Вони ввесь час виділяють піт. До складу поту входять різні непотрібні й навіть шкідливі для організму речовини.

Усередині минулого сторіччя один учений покрив лаком усю шкіру двох людей. Одна «лакована» людина пробула в такому вигляді 24 години, а друга — вісім днів. Люди перенесли дослід легко. Це означає, що органами виділення в людини є не шкіра, а нирки.

Тільки при деяких захворюваннях нирок шкіра починає виділяти непотрібні та шкідливі для організму речовини.

Отже, чому загинув міланський хлопчик? Чи не тому, що його шкіра перестала виділяти піт? Чи не порушилась нормальна віддача тепла через шкіру? Та дослід показав, що коли не дуже тепло, то вкриті лаком люди почувають себе зовсім добре.

Якби хлопчик був у дуже теплій кімнаті або робив якусь важку фізичну роботу, тоді його організм перегрівся б. Але цього не було.

Отже, і не від припинення праці потових залоз померла дитина.

Дослід показав, що люди, покриті лаком, дуже погано переносять холод. Лак подразнює шкіру, а це надовго розширює судини шкіри. У результаті температура шкіри підвищується, відбувається посилена віддача тепла, і настає поступове охолодження тіла.

Щось подібне відбувається з п'яною людиною. Під впливом алькоголю звичайно розширюються найдрібніші судини шкіри. Шкіра червоніє та стає дуже теплою. А ми відчуваємо холод тільки тоді, коли температура шкіри знижується. Ось чому п'яній людині ніколи не холодно. У найбільший мороз вона може йти по вулиці й не відчувати холоду. Бувають випадки, коли п'яні, ішовши кудись у морозну погоду, падали по дорозі й засинали. Вони не відчували холоду. Приємне тепло розливалося по їхньому тілі. А тим часом температура тіла через посилену віддачу тепла поступово знижувалась до 34 ступенів і навіть 33 ступенів. Тоді діяльність органів та тканин тіла різко слабшала, і кінець-кінцем наставала смерть.

Тепер неважко зрозуміти, що могло статися в тілі хлопчика, що зображував «золотий вік». Його шкіра, вкрита фарбою, перестала виділяти піт. Та це не загрожувало йому, бо в залі не було гаряче.

Золота фарба подразнювала його шкіру, і це спричинило тривале й різке розширення судин. Провівши ніч у холодній залі, хлопчик утратив багато тепла. Від цього знизилась температура його тіла, а при охолодженні тіла організм слабшає. Тоді особливо легко захворіти на грипу, бронхіт, запалення легень та інші хвороби.

Саме це і сталося з позолоченим хлопчиком. Він тяжко захворів. Його мучив жар. Він марив і дуже кашляв. Очевидно, хлопчик помер від запалення легень.

КІНЕЦЬ КАПІТАНА КУКА

Григорій Кублицький

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Коли англійські кораблі «Резолюшин» і «Дисковері» припливли до Гавайських островів під проводом капітана Джеймса Кука, гавайці вітали їх радісними вигуками. Сам головний жрець прийшов привітати капітана Кука, якого гавайці прийняли за божественного О-Роно. За переказами, О-Роно давно покинув гавайців, але обіцяв, що повернеться на плавучому острові, щоб принести народові добробут і щастя. Коли припливли аж два «плавучі острови», жерці були певні, що це дійсно О-Роно завітав до них.

Гавайці щедро приносили свиней і різні плоди в жертву й вигукували: «О-Роно! О-Роно! О-Роно!» Тому що запаси харчів на кораблях зовсім вичерпались, капітан Кук їм не перечив, бо ці дари були дуже потрібні.

Незадовго гавайці додумалися, що з богом О-Роно вийшла якась помилка. Замість того, щоб принести їм добробут, О-Роно збирав усю їжу на кораблі й з'їдав її з апетитом акули.

Нарешті місцевий царик Тараї-Опу дістав радісну вістку від капітана Кука, що той уже скоро буде покидати гавайців. Але перед виїздом Кукові потрібно було дров, які він дістав з дерев'яної огорожі, що стояла навколо святого храму гавайців. У заміну Кук дав Тараї-Опу дві залізні сокири. Гавайці думали, що це буде остання жертва для О-Роно.

Через кілька днів плавучі острови О-Роно знову повернулися, щоб направити пошкоджену щоглу корабля «Резолюшин». Цього разу гавайці не вітали О-Роно, як спершу. Декотрі навіть брались до грабунку. Зайшли сварки. На другий день, коли з «Дисковері» пропав один човник, капітан Кук сам приплив до берега й покликав Тараї-Опу на корабель для переговорів. Гавайці умовляли Тараї–Опу не йти з Куком. Зайшла метушня, і крізь повітря

Рисувала Барбара Гартманн.

полетів камінь. Один з гавайців хотів захистити Тараї-Опу, але зачепив О-Роно. Кук обернувся й вистрілив. Почалася битва. Кук упав у воду, і гавайці почали його топити. Він вирвався, але удар списом гавайця вбив його. Це було 14 лютого 1779 року в бухті Кеалакекуа.

Після смерти капітана Кука провід експедиції перебрав капітан Чарлз Клерк. Його перше завдання було важке — вирішити, як відібрати тіло Джеймса Кука від сердитих гавайців. Лейтенант Кінґ порадив йому винищити всіх гавайців, але Клерк на це не погодився. Він пішов до каюти Кука, де задумано пригадував досягнення визначного англійського капітана.

Перша експедиція капітана Кука 1768 року кораблем «Індевор» відкрила Нову Зеляндію та Австралію. Друга подорож на кораблях «Резолюшин» і «Адвенчур» відвідала не тільки полярні, але й тропічні моря, і Кук відкрив великий острів — Нову Каледонію. І ось ця нещасна третя подорож. Якби не льоди, що перегородили їм шлях у Льодовому океані, то Кук не вирішив би зимувати в тих тропічних водах, де зустрінула його смерть.

Спогади капітана Клерка перебив Кінґ вісткою, що човен з гавайцями наближався до корабля «Резолюшин». У човні були жерці. Вони привезли кривавий вузол, у якому були деякі частини тіла О-Роно. Клерк знову пішов до каюти й до самого ранку думав, що йому робити. Нарешті він вийшов до офіцерів і проголосив своє рішення:

«Панове! Ми спробуємо спочатку просити, щоб вони мирно віддали нам те, що залишилося від його тіла. Але я думаю, що вони цього не зроблять. Я майже певний цього. І я розумію ваше бажання...»

Двадцять першого лютого 1779 року під грім гарматного салюту останки капітана Джеймса Кука були опущені в море з корабля «Резолюшин». На березі лежали трупи гавайців і догоряли підпалені селища.

Рисувала Барбара Гартманн.

ЯК ЦІКАВО!

ЧИ Є «ШОСТЕ ПОЧУТТЯ»?

Англійські вчені хотіли доказати, що людина може сприймати магнетне поле Землі та орієнтуватися в просторі так, як це роблять поштові голуби.

Вони взяли групу учнів і зав'язали їм очі. Потім вони відвели учнів далеко від школи. Не знімаючи з очей пов'язки, кожен учень повинен був показати сторони світу та вказати напрям, в якому знаходиться його школа.

Майже всі учні успішно виконали це завдання.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

КЛЯСИФІКАЦІЯ БАЛАКУЧИХ

Хто говорить найбільше? На це запитання взялися відповісти чехословацькі науковці. Ось що вони сказали:

На першому місці є діти віком від 5-ти до 10-ти років. Вони промовляють у середньому 14 тисяч слів щодня. Ці діти говорять навіть тоді, коли не мають співрозмовника.

На другому місці — моряки, які повернулися з далекого плавання. Вони промовляють щодня до 13-ти тисяч слів.

Трохи менше говорять підлітки до 16-ти років життя. Вони промовляють близько 10-ти тисяч слів щодня.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ЗВІДКИ ПІШЛИ ГАЛОШІ?

Індійці з берегів Амазонки користувались гумовим взуттям ще задовго до европейців. Вони робили черевики з каучуку. Ці черевики не пропускали води, себто були водонепроникні.

Як вони це робили?

Вони різали кору дерева й підставляли ноги під сік, що стікав з дерева. Через деякий час цей сік твердів. Готові «галоші» можна було знімати з ніг.

Рисувала Барбара Гартманн.

ХТО ДИВИТЬСЯ В ДЗЕРКАЛО?

У місті Стокгольмі, столиці Швеції, психологи поставили в крамниці велике дзеркало. Поруч вони заховали кінокамеру. Минув день. Що ж показала кінокамера?

Протягом дня у дзеркало подивилися 412 жінок, щоб поправити волосся, а 778 чоловіків подивились у дзеркало, щоб помилуватися собою.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ЛЮДИНА-МАГНІТ

До 35-ти років Ролан Діманш нічим особливим не відрізнявся серед мешканців французького міста Васі. Його знали як добросовісного чоботаря та дбайливого батька двох доньок. Але недавно Ролан відчув у собі дивну силу: в його присутності магнетна стрілка починає «нервуватися», а заспокоюється, коли він відійде від компаса не менше як на 15 кроків. Сам чоботар при цьому нічого не відчуває.

Рисувала Соня Бурак-Бернар

ГАДАННЯ ЗА... ГОДИННИКОМ

Якщо поглянути на ручний годинник, можна не тільки побачити, котра година, а й скласти певну характеристику його власникові.

Принаймні так стверджують американські психологи. Наприклад, якщо на годиннику звичайні арабські цифри — перед вами консерватор; якщо годинник показує день, місяць і рік — він належить людині, схильній до пригод. Годинник з будильником люблять боязкі люди, які постійно змушені приймати рішення. Ну, а ті, що байдужі до нього — завжди молоді духом.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

НЕЗВИЧАЙНЕ СПІВЖИТТЯ

В Індії є релігійна секта, до якої належить майже 2 мільйони людей. Членам цієї секти заборонено вбивати будь-яких живих істот. Вони не користуються вогнем, щоб не спалити дрібних комашок, воду п'ють тільки проціджену, обличчя прикривають прозорою тканиною, щоб у рот не залетів комар чи мушка.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ІНДИК-ЗОЛОТОШУКАЧ

Одна господиня з Монреалю зарізала індика. Коли вона вичищала його шлунок, тоді знайшла в ньому дві грудки чистого золота.

Люди зацікавились цим і почали досліджувати, звідки походив цей індик. Так натрапили на золотодайні поля провінції Альберти. Інакшими словами — індик відкрив родовище золота в Альберті.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ЯК РІЗНІ ЛЮДИ ВІТАЮТЬСЯ

Різні народи вітаються в різний спосіб.

Коли ми зустрічаємось зі знайомими, ми вітаємося з ними в один із прийнятих способів: «Слава Ісусу Христу!», «Слава Богу!», «Добридень!», «Як маєтесь?» і т. п.

Китаєць вітає знайомого словами: «Як смакував вам риж?»

Мешканці одного острова поблизу Філіппінських островів беруть ногу того, з ким вітаються, і потирають нею своє обличчя.

Негри цілують один одного в плече.

Інуїти й мешканці островів Полудневого моря потирають носами й обмінюються подарунками.

У стародавньому Римі, де майже всі чоловіки були вояками, звичайно віталися словами: «Як ваша сила?»

У Корані, святій книзі Магометан, говориться: «Коли хтось привітається з тобою, то ти привітайся з ним ще краще, ніж він з тобою, або принаймні так само, бо Бог звертає увагу на кожну річ».

Еспанці вітаються при зустрічі такими словами: «Вітайте, ласкавий пане!», а при відході: «Хай Бог буде з вами!» або «Хай святі ангели товаришують з вами!»

Німці вітаються словами: «Як почуваєте себе?», а італійці мають три привіти, відповідно до пори дня. Уранці кажуть: «Хай Бог нагородить вас добрим днем»; пополудні: «Хай Бог дасть вам добре здоров'я»; увечері: «Хай Бог дасть вам доброту ночі».

На Сході люди вітаються словами: «Мир вам!»

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

П. Пясецький

Родинні назви

У різних українських родинах по-різному називають окремих членів родини. Деякі з цих назов — літературні слова, а деякі — діялектні або місцеві.

Загальні назви

Пращур: той, хто дав початок роду — часто відомий тільки з переказів та оповідань; або герой родової легенди.

Предки: давні члени роду, про яких звичайно маємо точніші дані (напр., дата й місце народження, хто вони були, де та як довго жили тощо).

Нащадки: ті, що приходять чи прийдуть.

Рід: предки, батьки й діти в різних ступенях споріднення.

Родові й родинні назви

Прапрадід і прапрабаба: батьки прадіда чи прабаби; прадіди батька чи матері.

Прадід і прабаба: діди батька чи матері.

Дід і баба: батьки батька чи матері. Уживають ще такі назви: дідо, дідусь, дідуньо (в Галичині: дзядзьо); бабка, бабуся, бабуня; дитяча форма: буся (в Галичині: бабця).

Батьки: загальна назва батька й матері. (Увага! Не «родичі»!!!)

Батько: тато, батечко, татко, татуньо, татусьо; говіркове: дєдьо, неньо, дядя.

Мати: мама, мамочка, мамуся, мамуня, мамця, матуся, матусенька, матінка, неня, ненечка.

Діти: загально сини й дочки тих самих батьків чи батьків із другого подружжя.

Син: синок, синочок, синцьо, синаш.

Дочка: доня, донька, доньця, донечка.

Брат і сестра: діти тих самих батьків.

Брат: братік, братик, братчик. (Козаки вживали назву побратим — дуже близький приятель, як брат).

Сестра: сестриця, сестричка, сеструня. (Посестра — дуже близька приятелька).

Тітка: сестра батька чи матері (або дружина стрийка чи вуйка); тета (діялектне).

Дядьо: дядько, рідний брат чи двоюрідний брат батька або матері; також дядько, стрийко, вуйко, дядя.

Дядина: дружина дядька або рідна чи двоюрідна сестра батька чи матері.

Родичі: загально це діти дядька, стрийка, вуйка, дядини, тети й т. д. Точніше це:

а) стриєчні й тіточні брати й сестри, або рідні чи двоюрідні брати й сестри (англійською мовою first cousins);

б) стриєчно-стриєчні й тіточно-тіточні брати й сестри; (англійською мовою second cousins).

Братанок, братанець і братаниця: діти брата (на центральних землях уживають небіж і небога, племінник і племінниця).

Сестрінок, сестрінець і сестріниця: діти сестри (на центральних землях уживають небіж і небога, племінник і племінниця).

Внук і внука, внучка: діти сина чи дочки у відношенні до діда й баби. Також онук, онука.

Правнук і правнука: діти внуків у відношенні до прадідів.

У Галичині поширено:

Стрийко та стриянка: рідний брат батька і його дружина. (Стрийна — в деяках околицях сестра батька або дружина стрийка).

Вуйко й вуянка: рідний брат матері і його дружина. (Вуйна — в деяких околицях сестра матері або дружина вуйка).

Подружні та звичаєві споріднення

Подружжя: двоє молодих чи старших людей, хлопець і дівчина, чоловік і жінка, що одружилися.

Наречений і наречена: хлопець і дівчина, що заручилися. На центральних землях: суджений і суджена (рідко).

Чоловік і дружина (дуже рідко **жінка**): одружені люди. Молоде подружжя називають теж парою молодих або молодят. Молода одружена жінка — це молодиця. Одружений чоловік — (зрідка) жонатий. Мужчина — жениться, жінка — виходить заміж, обоє одружуються.

Зять: одружений мужчина у відношенні до батьків дружини (англійською мовою son-in-law).

Невістка: одружена жінка у відношенні до батьків чоловіка (англійською мовою daughter-in-law).

Свекор і свекруха: батько й мати чоловіка у відношенні до дружини сина, невістки.

Тесть і теща: батько й мати дружини у відношенні до чоловіка дочки, зятя.

Сват і сваха, або **свати:** обидві пари батьків молодих між собою (англійською мовою in-laws).

Хресні батьки: хресний батько та хресна мати — ті, що тримають дитину до хресту.

Кум: хресний батько у відношенні до батьків дитини, або у відношенні між собою.

Кума: хресна мати у відношенні до батьків дитини, або у відношенні між собою.

Похресник і похресниця, хрищеник і хрищениця: діти, яких христили, у відношенні до своїх хресних батьків.

Зовиця: сестра чоловіка у відношенні до дружини брата й навпаки.

Ятрівка: дружина чоловікового брата.

Братова: дружина брата (англійською мовою sister-in-law). У Галичині прийняті німецькі назви: швагрова, шваґерка.

Швагер, шурин: чоловік сестри (англійською мовою brother-in-law).

Вітчим: другий чоловік матері; нерідний батько (англійською мовою step-father).

Мачуха: друга жінка батька; нерідна мати (англійською мовою step-mother).

Пасерб і пасербиця: діти з першого подружжя у відношенні до вітчима й мачухи (англійською мовою step-son, step-daughter).

Прирідні браття й сестри: коли чоловік одружиться вдруге й має дітей з другою дружиною, або коли жінка вийде вдруге заміж — діти з обидвох подруж є одні для одних «прирідні» брати й сестри.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ЯК ВИНИКЛИ НАШІ ПРІЗВИЩА

Жив собі в селі один чоловік. Він продавав різний крам, і за те його назвали крамарем. Крамар одружився, і його дружину люди звали крамариха. Народилась у них дочка, і на неї казали крамарівна. А на сина їхнього казали крамаренко. Коли син підріс, стали його звати крамарчук.

Тепер маємо багато українських прізвищ, що кінчаються на -енко, -чук, -щук. Усі вони виникли так само, як і назви крамаренко, крамарчук.

Шануймо наші рідні українські прізвища!

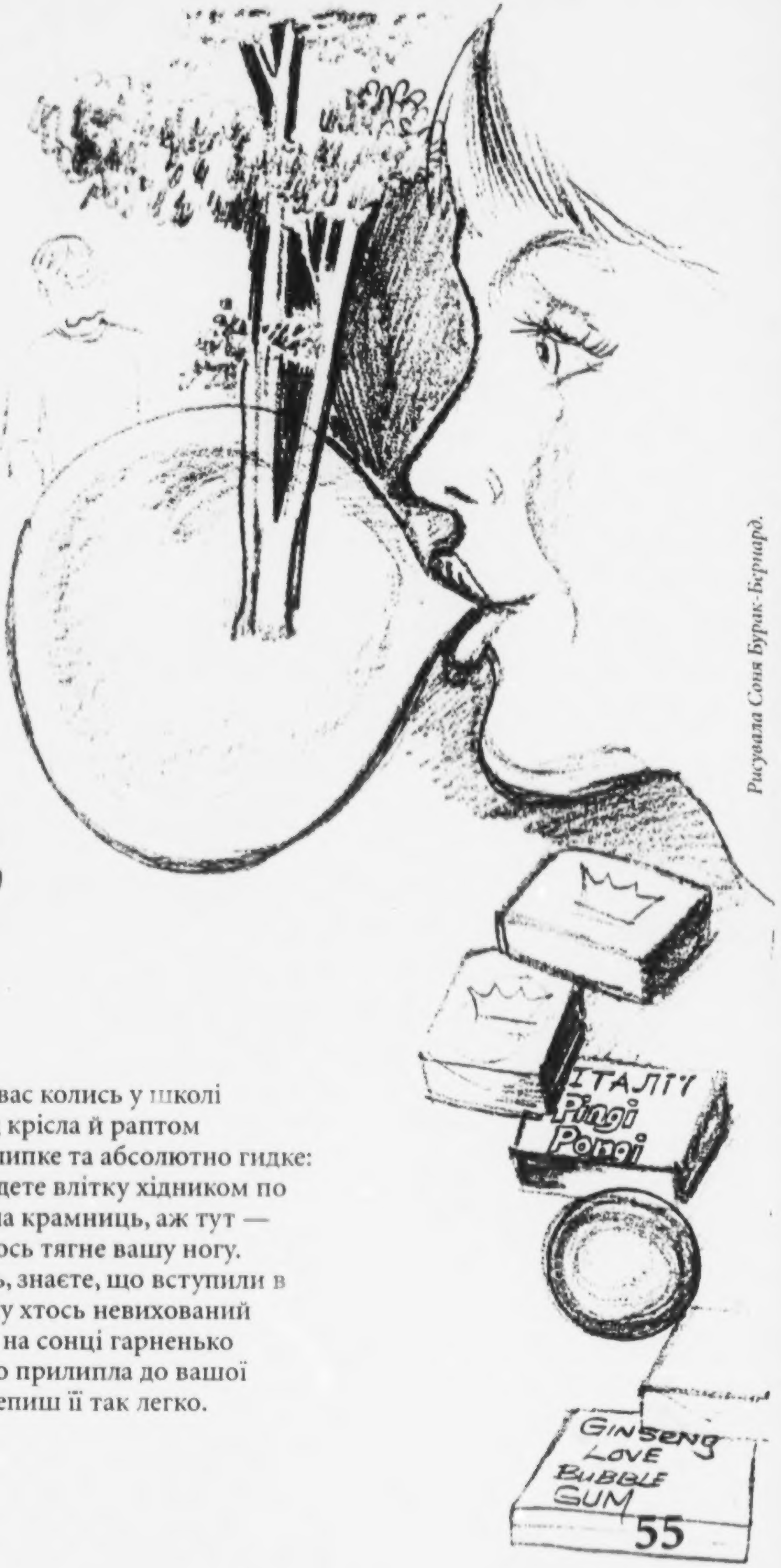

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

БУЛЬКА, БУЛЬКА, БУЛЬКА, БУЛЬКА...

Напевно багато з вас колись у школі вхопили рукою за спід крісла й раптом відчули... щось м'яке, липке та абсолютно гидке: чиюсь жвачку! Або, йдете влітку хідником по місті, заглядаєте у вікна крамниць, аж тут — гоп!, відчуваєте, що щось тягне вашу ногу. Навіть не оглядаючись, знаєте, що вступили в розтоплену жвачку, яку хтось невихований кинув на землю. Вона на сонці гарненько розм'якла й так сильно прилипла до вашої підошви, що й не відчепиш її так легко.

А чи знаєте ви ось такі факти про жувальну ґуму?

- Першу жувальну ґуму, з якої можна було надути бульку, винайшли 1928 року.
- Колись ґуму виробляли з ґумової речовини, видобутої з ґумового, чи каучукового, дерева.
- Сьогодні жувальна ґума вироблена із синтетичних складників.
- В Америці кожного року видають більше грошей на ґуму, ніж на шкільні підручники.
- В Японії є 150 різних смаків ґуми, включно зі смаком маринованих сливок.
- Деякі з найпопулярніших ґум на світі: Ginseng Love Bubble Gum (Корея), Brooklyn Bridge Gum (Італія), Pingi Pongi (Бразилія), Hollywood Gum (Франція).
- Найбільша у світі булька видута з ґуми — 56 см!
- Якщо скласти всю ґуму, яку американці «спожили» від початку її існування дотепер в одну стрічку, то вона досягла б 182 мільйони кілометрів довжини.
- Американці видають стільки енергії на жування ґуми кожного дня, що вона дозволила б освітити місто із 10-мільйоновим населенням.
- Американці видають понад 150 мільйонів долярів на ґуму кожного року.
- 1944-го року у Філядельфії один чоловік розкусив ґумову бульку в устах, і вибух вирвав йому кілька зубів.

Ірина Андріанова

НАЙДАВНІШІ «ГОДИННИКИ»

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

Предмети рахувати дуже просто: один, два, три, чотири... Виміряти невелику відстань теж нескладно. Потрібно тільки мати якунебудь міру. Навіть тепер ми міряємо відстань так, як це робили первісні люди — рахуємо кроки.

Набагато важче знайти міру для часу. Тут ані пальці, ані кроки не допоможуть: час можна вимірювати тільки часом. А міра? Міру треба було шукати в природі.

Найдавнішим «годинником», який ніколи не зупиняється й не ламається, виявилося Сонце. Ранок, день, вечір, ніч. Не такі вже й точні міри, та первісній людині цього було досить. Потім люди навчилися визначати час більш точно: удень — по Сонцю, а вночі — по зірках. Люди помітили, що зірки на небі повільно рухаються. Усі вони начебто прив'язані невидимими ниточками до яскравої зірочки, яка завжди перебуває на одному й тому ж місці. Мабуть через це в деяких народів вона має назву «Цвяшок неба». Ми ж звемо цю зірку Полярною зорею; вона показує напрям на Північ, на Північний полюс. Недалеко від Полярної зорі на небі можна

66 BEST COPY AVAILABLE

Рисувала Соня Бурак-Бернард

завжди знайти сім зірок, які розташовані у вигляді ковша або каструльки з довгою ручкою. Це сузір'я Великої Ведмедиці, або Великий Віз. За добу Великий Віз обходить навкруг Полярної зорі повне коло, за ніч — півкола. От і виходить, що на небі є справжній точний годинник із зоряною стрілкою.

Зірки були для людей не лише першим годинником, але й першим компасом.

У пошуках їжі первісні люди більшу частину часу кочували, бродили з місця на місце. У знайомих місцях дорогу можна було знайти по прикметах, наприклад, по узгір'ях, озерах, річках. А в далеких походах? Уночі напрям на північ показувала Полярна зоря, а вдень допомагало знаходити дорогу Сонце. Цей «компас» справно працює й дотепер, особливо допомагаючи в лісі грибникам та мисливцям.

По Сонцю та зірках можна визначати час доби. Одначе людям потрібні були й великі міри часу. Потрібно було знати, коли треба перейти в ліс за озером, де вже почала достигати ліщина, або коли перебиратися до верхів'я ріки, в якій риба відкладає ікру.

У природи знайшлися й такі міри часу. Люди дуже давно помітили, що дні стають то коротшими — взимку, то довшими — влітку. Проміжок часу від одного літа до іншого — ось зручна велика міра. Нею користуємося й ми з вами. Ми її звемо рік. Тільки в давнину рік починали не взимку, як у нас, а влітку. Початком року люди вважали найдовший за весь рік літній день — по-нашому 21 червня.

Войцех Замаровський

Єгипетські піраміди

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

До наших часів збереглося близько сімдесяти пірамід. Колись їх було ще більше, але деякі з них зруйнував час, інші засипало море піску, що насунулося з пустелі.

Що таке піраміди? Навіщо їх збудували? Коли?

На перше запитання кожен може дати відповідь: піраміди — це гробниці фараонів. Щоб відповісти на решту запитань, треба пригадати історію Єгипту.

Велику ролю в єгипетській релігії відігравало вшанування предків і поєднаний з ним культ загробного життя. Єгиптяни вірили, що смерть — це не кінець існування людини, що після смерті вона перейде в інший світ. Стародавній єгиптянин міг сподіватися на загробне життя лише тоді, коли будуть виконані дві важливі умови: по-перше, його тіло мало зберегтися цілим і неушкодженим і, по-друге, його душа мала одержати все потрібне для життя на тім світі, зокрема, їжу, напої, зброю, меблі, начиння тощо.

Що багатший і відоміший був єгиптянин, то більше майна було в його гробниці. Першість, ясна річ, мали царі — нащадки богів, що після смерті самі ставали богами. Гробниця царя мала бути не лише найбільша, найміцніша, з найбагатшим майном, але й своїм зовнішнім виглядом мала відрізнятись від гробниць вельмож та службовців. Так згодом з'явилися піраміди.

Згадаймо Велику піраміду єгипетського царя Хеопса.

Вона збудована з кам'яних брил. Нас дивує, що зубці на її краях — це контури кількаметрових брил. І ті величезні кам'яні брили лежать одна на одній нічим не скріплені — тільки власною вагою! Нам може спасти на думку: а що, коли ця кам'яна гора несподівано завалиться від дотику якогось велетня? Та нам нема чого боятися. Ми бачимо людей, що прийшли сюди; як різнокольорні жучки, лізуть вони аж на самий верх. Ні, оці маленькі чоловічки не розвалять піраміди.

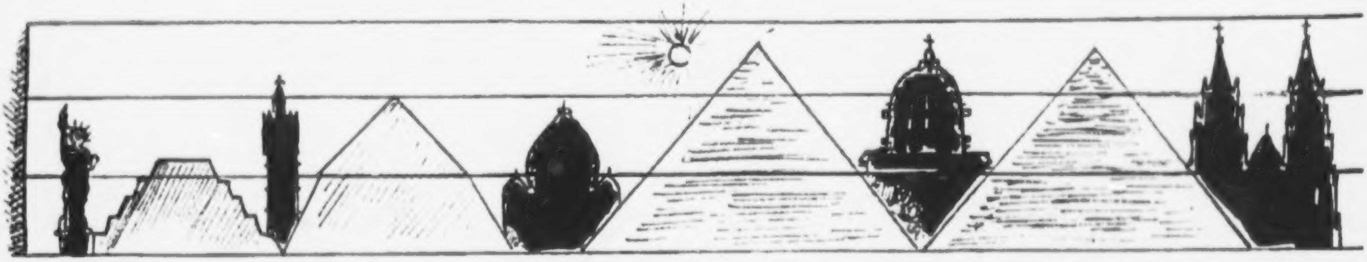

Рисувала Соня Бурак-Бернард

Возьміть Собі Фарму в Кенедієн Песифік Компанії

CANADIAN PACIFIC RAILWAY

1898 – 1929

ISSUED BY THE DEPARTMENT OF COLONIZATION AND DEVELOPMENT•CANADIAN PACIFIC R'Y

— РІК 1923 —
(Передруковано мовою оригіналу).

ПОЛОЖЕННЯ І ЦІНА

40 миль на полудне від Едмонтону а на захід від стації Wetaskiwin на Сі-Пі-Арській лінії Келгарі-Едмонтон, коло Pidgeon Lake, в провінції Алберта має компанія Кенедієн Песифік велику скількість дуже доброї землі, котру дає на дуже приступних услівях для людей, що мають мало грошей, а хотілиби осісти на земли. Ся земля є положена на тавншипах 43, 44, 45, 46 і 47, Рендж 27 і 8 на захід від 4-го Меридіяну і Рендж 1 і 2 на захід від 5-го Меридіяну.

Ціна землі від 11 до 15 долярів за акер. Поселенець не потребує давати ніякого задатку, ані не потребує через чотири роки платити ні капіталу ні проценту, кромі податку. Доперва по четвертім році купуючий дає 7 проц. на рахунок умовленої ціни фарми, а решту має сплачувати рівними ратами з 6 процентом протягом 34 літ. Однакож хто хоче, той може сплатити і скорше, коли бажає увільнитися від процентів.

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

ДУМАЙТЕ ПРО БУДУЧНІСТЬ

Люде, що жили в ріжних краях і в ріжних околицях Канади та розуміються на земли, якої вона вартости, взяли минувшого року в околиці Піджеон Лейку около 30,000 акрів землі. На жаль, Українців було між тими людьми мало. Се є дивно, коли застановимось, що Українці є хліборобський народ і дуже мало між ними людей, що мають в своїх руках якесь ремесло, або стале занятє в містах і фабриках. Такі люде жиють з дня на день і їх будучність не є ніколи забезпечена. Держучи ся міст та зарібків, вони самі закопують свою будучність і будучність своїх дітей.

Земля дає людині найкраще забезпечення. Хлібороб не потребує боятися безробіття. Тому не можна дати нікому щирійшої ради як те, аби старав ся дістати добру землю, головно тоді, коли може дістати її на легких услівях, і став на фармі своїм власним паном. Такі землі є в околиці Піджеон Лейку. Однакож на довго тих земель не буде, бо услівя, на яких компанія Кенедієн Песифік їх дає, є такі притягаючі, що нарід розбере їх в короткім часі, так що той хто не поспішиться, буде жалувати пізнійше.

Рисував Йоргос Заркадас.

Гідне уваги є, що компанія Кенедієн Песифік не дає в инших околицях земель на таких легких услівях, як в околиці Піджеон Лейку. Також хто хотівби в тій самій околици купити землю у кого иншого, а не в компанії Кенедієн Песифік, то мусить заплатити за неуправлену землю від 18 до 20 долярів за акер а за вироблену від 40 до 85 дол. за акер. В додатку треба ще дати великий задаток і приняти коротший час на виплат і більший процент. Лише така велика орґанізація, як Кенедієн Песифік, може собі позволити на продаж землі в такий приступний спосіб.

Хто відкидає нагоду набути легко таку добру землю, як в околиці Піджеон Лейку, той кривдить себе і своїх дітей. Пора брати сю землю є тепер, коли ще можна її дістати, бо за кілька місяців вона буде розібрана.

ЩО КАЖЕ УКРАЇНСЬКИЙ ПОСЕЛЕНЕЦЬ

Іван Збадинський, який давнійше жив в Саскачевані, взяв сеї весни пів секції землі 7 миль від Піджеон Лейку. Він говорить:

«Тут я знаю, що буду господарем. Є богато дикого сіна. Є добрий збут на набіл, бо молочарня є в Понока і Ветасківін. Дороги добрі. Школи побудовані. Простору для плекання

худоби — подостатком. А як хочу поїхати до Едмонтону, то ще того самого дня можу вернутися. Я тішуся, що набув сю землю».

Іван Фронюк з Врокстон, Саск., котрий вибрав собі 160 акрів 20 липня, сказав:

«То розумію, що земля. Тут чоловік має почту близько, дороги добрі, земля урожайна, досить того, що кождий може собі забезпечити життя і своїм дітям. Жалую, чому я давнійше на сю землю не прийшов, а бувби нині цілком инакше стояв».

МІШАНЕ ГОСПОДАРСТВО

Найбезпечнійшим родом господарства є мішане господарство. Як фармер не тільки сіє збіже, але й держить худобу і безроги і кури, то не потребує боятися злиднів. Не вдасться йому збіже, то підратує його молочарство, підратує худоба та кури. Як не збіже, то худоба та кури дають йому робити житє і оплатити свої видатки.

Земля в околиці Піджеон Лейку є знаменита для мішаного господарства. Хоч богато землі можна управляти під збіже, то не менше добре можна там плекати худобу і дріб. В околиці росте гарне сіно, є й по трохи ліса.

Минувшого літа один свіжий поселенець очистив і зорав около 35 акрів, засіяв їх і зібрав пересічно по 30 бушлів ячменю з акра.

Бачучи худобу, вірити не хочеться,

Рисував Порфир Заркадис.

що вона могла так добре випастися на звичайній траві. Так само безроги і вівці виглядають дуже гарно.

КОНТРАКТИ ЗАВСІГДИ ПЕВНІ

Контракти, які дає на землю компанія Кенедієн Песифік є певні. Тут маєся до діла з великою компанією, яка є звісна з точного провадження справ. Гризтися та писати за контрактом не буде потрібно, бо компанія дає контракт (дід), скоро тільки купуючий виплатить фарму.

ЖИТЄВІ ВІДНОСИНИ

Новоприбувший поселенець може дуже дешевим коштом побудувати собі хату. В близькім віддаленню є трачки, з яких можна дістати будівляний матерiял в троє дешевше, чим у місті. Природна річ, що як є дерево для трачок, то є й подостатком дерева на паливо.

Зрештою опал в зимі не є там річею першої ваги, бо зимно не буває

таке велике, як пр. в Манітобі. Клімат є сухий і лагідний. Недалекі гори спиняють вітри. Дощу є звичайно подостатком, ні за богато, ні за мало. Гарну жерельну воду можна дістати, викопавши керницю на 12 до 20 стіп. Також є богато річок і потоків, що достарчують води для худоби.

В озері є богато білої риби, котру поселенці можуть собі ловити.

До озера приїзджають на літо купатися і на свіжий воздух богаті люде з міст. Для них є там побудованих около сто літних мешкань. Перемешкуючи через літо над озером, сі люде потребують купувати у фармерів на своє прожиття набіл і яйця.

Рисував Йоргос Заркадас.

Рисував Йоргос Заркадас.

БЛИЗЬКІ МІСТА

Едмонтон. — Столиця Алберти. Має 70,000 мешканців. Між ними Українців близько 5,000 родин. В місті є українські церкви, школи, товариства, українські лікарі і адвокати. Так само є там університет і другі високі школи. Головні склади фармерських машин і ріжні великі склепи. Головний ринок збуту фармерських продуктів.

Понока. — Нове місточко. Около 1000 мешканців. Має елєктричне освітлення, 5 гросерень, аптику, 2 гардвер стори, пекарню, 2 готелі, склеп з убранями, склади рільничих машин, 2 склади будівляних матеріялів, 2 молочарні, 4 гараджі, друкарню, ґазету, склеп з меблями, 3 реставранти, театр, 4 елевейтори, 2 банки, публичну і висшу школу, млин. В місті є також 2 бучери, кравець, коваль, 2 лікарі, 2 дентисти, адвокат, ветеринар.

Ветасківін. — Мешканців 3,000. Елєктричне світло. Водопроводи, каналізація в місті. Природний газ. 2 молочарні, фабрика сира, 3 загальні стори, 2 аптики, 3 бучери, 5 гараджів, 3

ґросерні, 3 готелі, пекар, 2 гардвер стори, 2 секонд-генд стори, 6 реставрантів, бляхар, 2 млини, шпиталь, театр, друкарня, газета, склепи з убранями, фотограф, 3 склади рільничих машин, 4 елеватори, 3 склади будівляного матерялу, 3 банки, 3 доктори, 5 адвокатів, 2 дентисти, 2 ветеринарі, 3 публичні школи.

ЗАСТАНОВІТЬСЯ НАД ТОЮ НАГОДОЮ

Коли маєте нагоду осісти в околиці з доброю землею і близько гарних та богатих міст, ви не повинні сеї нагоди занехати. Памятайте, що ви є рільники і що на рілі ви можете найкраще житє зробити.

Хто хоче купити землю в околиці Піджеон Лейку, повинен в перед поїхати на місце і вибрати собі землю, яка буде йому до вподоби. Приїхавши, побачите на власні очи, що берете. Повідоміть мене наперед, коли хочете оглянути сю землю. Кошта подорожи купуючий покриває сам.

Хто має намір осісти на земли, повинен крім грошей на подорож мати також трохи грошей на будову хати та на закупно худоби.

Не вагайтеся і рішайтеся скоро! Коли завчасу повідомите підписаного, що маєте намір приїхати за землею, то він буде ждати на вас на стації Ветасківін і звідтам повезе вас даром автомобілем на місце та поможе вибрати фарму. Нім рішитеся йти на землю, старайтеся конче насамперед розвідатися докладно про землі коло Піджеон Лейку.

Як хочете яких докладнійших інформацій, пишіть на низше подану адресу, а підписаний радо подасть всякі інформації.

PAUL GIGEJCZUK
SPECIAL COLONIZATION AGENT
ROOM 99 C.P.R. STATION, WINNIPEG

PAUL GIGEJCZUK
SPECIAL COLONIZATION AGENT
ROOM 99 C.P.R. STATION, WINNIPEG

Рисував Йорґос Заркадас.

КАНАДА

ВАША НОВА БАТЬКІВЩИНА

(Передруковано мовою оригіналу).

BEST COPY AVAILABLE

ПРОВІДНИК І ПОМІЧНИК ДЛЯ НОВО-ПРИБУВШИХ

Провідник і помічник в
українській мові
для ново-прибувших до Канади, даний
зі щирими побажаннями
КУНАРД ЛІНІЇ

Офіси Кунард Лінії знаходяться в головних містах Канади. Крім цего, в кожному містечку і виледжі є агенти Кунард Лінії, включаючи всіх сіенарських стацийних агентів. Вони можуть поробити всі старання для Вас і Вашої фамілії та влаштувати Вашу подорож через Кунард Лінію, яка існує і провадить своє діло вже близько сто років та привезла до Канади тисячі Ваших земляків.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ

Імя і назвиско ....
....
Адреса в Канаді ....
....
Імя й назвиско жінки, або найближчого свояка чи приятеля в Европі ....
....
Заняття ....
Національність ....
Число паспорта ....
*Відплив з ....
дня (дата) ....
Назва корабля ....
Порт і дата прибуття до Канади ....
....
Місцевість і дата народження ....
....

**Подайте ці інформації з Вашої карти висідання, яку Ви повинні завжди тримати разом з цією книжечкою, як офіціяльний доказ Вашого прибуття до Канади.

Вслучаю нещасливого випадку належить повідомити ....
....
....
*Важу .... фунтів. Моя висота .... стіп .... цалів. Кольор очей ....
Кольор облича ....
Підпис ....

**За вагами й мірами, вживаними в Канаді, глядіть на сторонах 10-11-12.

ІМІГРАЦІЙНІ САЛІ

Для тимчасового приміщення поселенців і їхніх фамілій дається безплатне помешкання через сім днів, або й довше, якщо необхідно, з усіми приспосібленнями для варення, прання і т. д. в іміграційних салях, які знаходяться в слідуючих внутрікраєвих містах:

Манітоба: Вінніпег.
Саскечеван: Норт Бетелфорд, Прінс Алберт і Сейнт Волборг.

Алберта: Едмонтон, Атабаска, Едсон, Ґренд Прейрі, Піс Ривер, Спирит Ривер, Стейшин і Гровард.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ФАРМИ

Експериментальні фарми та стації втримує домініяльний уряд в ріжних місцях Канади. Ці фарми призначені для того, щоб допомогти всім, хто займається фармеруванням, безплатними інформаціями та порадами. Ці фарми та стації знаходяться в слідуючих провінціях і містах:

Принс Едвард Айленд: Шарлотітавн.
Нова Скошія: Кентвил і Напан.
Ню Бронсвик: Фредеріктон.
Квебек: Сент Ен де ля Покатє, Кеп Руж, Ля Ферм, Ленокcвил і Фарнгем.
Онтеріо: Отава, Гаров і Капускейсінг.
Манітоба: Морден і Брендон.

ГОЛОВНІ ІНДУСТРІЇ

Головні індустрії: агрікультура, деревна, риболовство і копальнянна.

Венкувер є головним портом.

Території. — Територія Юкон славиться особливо своїми багатими покладами золота. Норт Вест Територіс (північно західні території) продукують всякі футра, яких там велике багацтво, та мають, безсумнівно, великі мінеральні ресурси, включаючи й нафту.

ВІДДАЛЕННЯ В КАНАДІ

Слідуюча табличка виявляє віддалення в милях і час, необхідний на переїзд поїздом, між Монтреалом і ріжними містами в Канаді:

Від	Віддалення		Час
Монтреалу до	Миль	Дні	Години
Келгари, Алта	2,149	3	9
Едмонтон, Алта	2,149	3	
Форт Вилиям, Онт.	992	1	13
Галіфакс, Н. С.	751	1	3
Отава, Онт.	112	—	3
Принс Алберт, Саск.	1,910	3	21
Квебек, Кве.	164	—	4.4
Ріджайна, Саск.	1,709	2	9

СНОПИ, ЗЛОЖЕНІ У ВЕРШКИ (ШТУКИ) ПО 8 СНОПІВ.

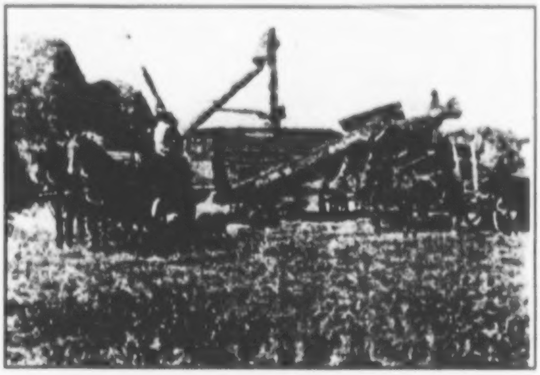

ВИМОЛОЧЕНЕ ЗЕРНО СИПЛЕТЬСЯ ДО СКРИНІ НА ВОЗІ.

Саскатун, Саск.	1,823	2	13
Ст. Джан, Н. Б.	482	1	1
Торонто, Онт.	334	—	8
Венкувер, Б. К.	2,791	4	8
Вікторія, Б. К.	2,874	4	16
Вінніпег, Ман.	1,352	1	21

ТАБЛИЧКА ВІДДАЛЕНЬ МІЖ КАНАДІЙСЬКИМИ ПОРТАМИ ТА ЕВРОПЕЙСЬКИМИ МІСТАМИ

Від	До		
	Галіфакс	Квебек	Монтреал
Лондон, Англія	2,719	3,106	3,231
Ливерпул, Англія	2,485	2,625	2,768
Глезго, Шотляндія	2,408	2,558	2,693
Будапешт	3,914	4,301	4,436
Прага	3,619	4,006	4,141
Відень	3,719	4,106	4,241
Львів	4,034	4,421	4,556
Рига	4,084	4,471	4,606
Варшава	4,009	4,396	4,531
Москва	4,394	4,781	4,916

ГОЛОВНІ ЗАЛІЗНИЦІ В КАНАДІ

Кенедієн Нешенал Рейлвейс.
Кенедієн Песифик Рейлвей.
Темискейминг енд Нортерн Онтеріо Рейлвей.

ЗАУВАГИ ЯКІ ВАРТ ЗАПАМЯТАТИ

Не довіряйте незнайомим: завжди звертайтеся за допомогою до урядового іміграційного агента, або до найближчого офісу Кунард Лінії. Вони охотно допоможуть Вам, якщо Ви самі бажаєте допомогти собі.

Не забувайте, що тільки те, що Ви робите, а не що Ви говорите, забезпечить Вам успіх в Канаді.

Кожна країна має свої власні методи. В Канаді Ви часто переконаєтеся, що умовини на фармі або у фабриці є відмінні від тих, до яких Ви звикли в старому краю. Старайтесь охотно приноровитися до тої зміни. Забудьте свої расові упередження. Ви тепер знаходитеся у вільній країні, де кожний чоловік і кожна жінка мають рівні права і привілеї.

Якщо Ви знаходите стан річей в Канаді иншим, то не думайте, що тому він неправильний. Памятайте, що

ДІМ І БУДИНКИ ФАРМЕРА В КАНАДІ.

ЧОТИРИ КОНІ ТЯГНЕ ЖНИВАРКУ (БАЙНДЕР).

досвід навчив Канадійців методів, найвідповідніших для їхньої власної країни.

Юніон Джек є прапором Канади; Мейпл Ліф (кленовий лист) і Бівер (бібр) є канадійськими національними емблемами.

Новоприбувший до Канади повинен памятати, що увесь рух на вулицях (трафіка) притримується правої сторони. У трамваї і автобуси завжди всідається з правої сторони вулиці.

В Канаді існує найширша релігійна свобода і немає державної церкви.

Щоб не допускати до вогнів у лісах та преріях, догляньте завжди, щоб вогонь в тому місці, де Ви отаборювалися, був загашений перед Вашим відходом. Не кидайте горючих окурків від цигаретів або цигарів, ані гарячого попелу з люльки через вікна трамваєвих або залізнодорожніх ваґонів, з автомобілів або инших возів.

Не носіть в Канаді револьвера, або иншої пальної зброї, ані скритого в піхві ножа. Воно не тільки протизаконно так робити, без спеціяльного на це дозволу, але й безпотрібно.

СПАЛЬНЯ НА 4 ОСОБИ
(III-та кляса)

За меблі, одежу, рільничі знаряддя, які були в посіданні поселенця шість місяців перед прибуттям до Канади, не платиться мита, на підставі клясифікації «річей поселенця».

ПЕРША ПОМІЧ В СЛУЧАЮ НЕЩАСЛИВОГО ВИПАДКУ

Втоплення. — (1) Порозшпилюйте і звільніть одіж, якщо така є.

(2) Опорожніть легені від води, положивши тіло на живіт та підносячи по середині таким чином, щоб голова звисала в долину. Шарпніть тілом кілька разів.

(3) Витягніть язик, при допомозі хусточки, або привяжіть шнурочком, якщо необхідно.

(4) Наслідуйте рухи віддихання, стискаючи і розпихаючи по черзі долішні ребра, яких двацять разів на мінуту. Підносіть руки (рамена) в гору понад голову і опускайте в долину по черзі, а це викличе діяльність легенів. Робіть це лагідно, але настирливо.

(5) Прикладайте щось теплого до ніг і инших наконечних частей тіла та натерайте їх.

(6) Можна теж пробувати прямого надування легенів, тримаючи витягнений язик, замкнувши носові отвори і тиснучи назад «Адамове яблоко» (для того, щоб замкнути отвір до жолудка). Вдихніть в себе багато воздуху і видихніть його з силою в уста пацієнта. Після того стисніть його груди, щоб витиснути воздух, і повторяйте ту саму діяльність.

(7) Не залишайте своєї діяльности. Людей рятовано таким чином після

ряду годин витревалих і енергійних старань.

(8) Коли пацієнт почне віддихати, візьміть його до теплого ліжка, дайте йому теплих напитків, або алькоголічних напитків маленькою, чайною ложечкою, свіжого воздуху та спокою.

Попечення й Попарення. — Вкрийте кухонною содою попечене або попарене місце та положіть на нього мокру плахту. Прикладайте білок з яйця і оливну оливу, або оливу чи льняний олій самі чи теж змішані з крейдою.

Удар Грому. — Злийте удареного громом холодною водою.

Удар Сонця. — Звільніть одяг. Заберіть пацієнта в тінь та прикладайте ледово-холодну воду до голови.

Вкушення Скаженої Собаки Або Змії. — Завяжіть тісно шнурком повище рани. Виссіть рану і негайно випаліть її кавстиком або до біла гарячим залізом, або-ж виріжте гострим ножем части довкруги рани.

Вжалення Їдовитих Комах і т. п. — Прикладати плинну амонію, оливу, солону воду або йодину.

Умління. — Положіть пацієнта рівно плечима на землю. Дайте доступ свіжому воздухові і покропіть водою.

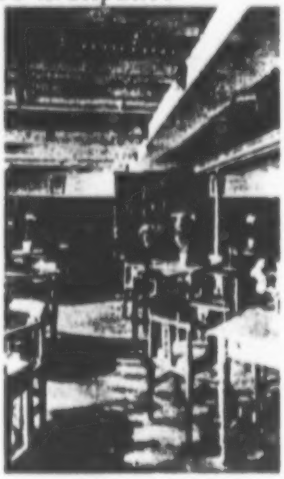

КУРИЛІ НЯ
(III-та кляса)

Перевірення Смерти. — Приложіть зеркало до уст. Якщо чоловік ще живе, то на зеркалі появиться вогкість. Встроміть шпильку в тіло: якщо чоловік мертвий, то дірка залишиться, а коли він ще живий, то вона закриється.

Жужлавиця в Оці. — Скрутіть мягкий папір у форму лійки і змочіть гострий кінець для витягнення жужлавиці, або вжийте для тої цили помпочку, якою вкапується медицину, щоб нею втягнути її. Натерайте друге око.

ОБСЛУГА КУНАРД ВІД ВАШОЇ БАТЬКІВЩИНИ ДО КАНАДИ ДЛЯ ВАШИХ СВОЯКІВ АБО ПРИЯТЕЛІВ

Після того, як Ви осядетеся і будете мати регулярну працю, то напевно забажаєте спровадити своїх свояків та приятелів до Канади. Кунард Лінія охотно допоможе Вам влаштувати їхній приїзд.

Кожний, що був законно впущений до Канади і є її мешканцем, може дістати дозвіл (перміт) на приїзд його жінки і дітей понижче 18 літ. Одинока умова, яку канадійський уряд ставить при видачі дозволу, є та, щоб аплікант мав змогу примістити свою фамілію та заопікуватися нею.

Якщо аплікант виконав умови, на яких йому дозволено приїхати до Канади (це значить — якщо він їхав як

ЇДАЛЬНЯ
(ІІІ-та кляса)

фармерський робітник, то мусів працювати на фармі щонайменше 12 місяців), то він може спровадити свого тата, маму, нежонатого сина або незамужну дочку, що має 18 або більше років, свого нежонатого брата, або незамужну сестру.

Щоб спровадити кого небудь з вище згаданих рідних з рідного краю, необхідно виповнити аплікацію і заслати її до Іміграційного Департаменту, який дозволить згаданій в аплікації особі приїхати до Канади, якщо всьо буде в порядку. Це все може для Вас зробити Кунард Лінія, яка дасть Вам потрібний формуляр і покаже точно, як належить робити аплікацію.

Ви можете також умовитися з Кунард Лінією відносно того, щоб Вашим своякам доручено тикети на переїзд від самого їхнього дому аж до того місця, де Ви живете в Канаді. Такі тикети, які купується по цім боці, а доручується їх в Европі, називаються передплаченими цертифікатами. Вони є дуже вигідні, бо заощаджують Вам увесь клопіт, кореспонденцію і ті кошти, які Ви мали-б, коли-б висилали своїм своякам гроші на подорож.

Ціни Кунард Лінією до порту висідання (Квебек в літі, а Галіфакс в зимі) є слідуючі:

З	До Квебеку або Галіфаксу
Бремену	$115.00
Білостоку	132.50
Букарешту	137.50
Берестя	132.50
Будапешту	132.50
Констанци	137.50
Кракова	132.50
Черновець	137.50
Данцігу	118.00
Гамбурга	115.00
Ковна	132.50
Ковеля	132.50
Праги	127.50
Риги	132.50
Станіславова	132.50
Вільни	134.50
Варшави	132.50
Загребу	137.50

В додатку до цего, можна теж заплатити наперед за переїзд канадійською залізницею, як купується тикет від Кунард Лінії. Ціни залізнодорожніх тикетів до важливіших місцевостей в Канаді є слідуючі:

До	З Квебеку	З Галіфаксу
Монтреалу	$4.90	$11.30
Торонта	14.90	17.46
Вінніпегу	25.00	25.00
Ріджайни	28.60	28.60
Саскатуну	30.40	30.40
Келгарі	33.40	33.40
Едмонтону	33.40	33.40
Венкуверу	46.25	46.25

ОБСЛУГА КУНАРД ЛІНІЇ МІЖ ЕВРОПОЮ І КАНАДОЮ

Кунард Лінія є найстаршою корабельною обслугою між Европою і Канадою, бо її засновано ще в 1840 році. Її фльота сьогодні є одною з найславніших відносно обслуги, одною з найбільших відносно числа і величини кораблів, та одною з наймодерніших, які зараз існують.

Вісім великих кораблів сповняють службу Кунард Лінії з Канади до: Плимавт, Гавр, Лондону, Ливерпул, Белфаст, Глезго; і від Савтгемптон, Шербург, Каб, Белфаст, Ливерпул і Глезго; до Канади.

Ця обслуга є тижнева в літі до і з Монтреалу (та Квебеку). В зимі є часті відпливи до і з Галіфаксу.

Згадані вісім кораблів, що сповняють цю службу є всі майже нові, а величина їх виносить по 14,000 грос-тонів. Такої вигоди, як у їхній третій клясі, не має ніодин корабель того самого розміру на Атлянтику. Стейтруми є влаштовані для двох, чотирох, або шістьох осіб.

ДІТОЧА ЗАБАВНЯ
(III-та кляса)

Їм достарчуються запас чистих, вигідних матераців, піряних подушок, теплих вовняних ковдр, простирал і наліжників. В кожному стейтрумі є вмивальня, зеркало і багато свіжих чистих рушників, мило і вода. Загальні кімнати є великі, чисті і гарно удекоровані; отвори по боках корабля мають занавіси; на стінах розвішані образи і скрізь панує почування вигоди. Їдальний сальон є ясний і чистий; столи невеличкі, а накривається їх чистенькими накривалами з льняного полотна і блискучим срібним начинням. Варення і кухонна обслута третьої кляси Лінії Кунард славляться від поколінь. Для обслуги пасажирів третьої кляси є також норси, стюарди й стюардки.

Кунард Лінія є особливо добре відомою за її специяльну увагу, яку вона присвячує жінкам та дітям, які подорожують самі.

ЛИСТОК СТРАВ.
ОДЕН ДЕНЬ В III-ІЙ КЛЯСІ.

СНІДАННЄ

Риж з молоком	Телятина з арнов-
Варена солонина	Пуночки, хліб, масло, мармелада
Смажені яйця	Чай, кава.

ОБІД

Росіл	Пуддінг із солодощами
Ягнятина з горохом	Морожене
Курятина з білою фасолькою	Свіжий хліб, сухарці.

ВЕЧЕРА

Смажена свіжа риба	Тісточка і смажені овочі
Холодна печеня, огірочки	Свіжий хліб, сухарці.
Риж з овочами	

BEST COPY AVAILABLE

Софія Могилевська

Що таке етикет?

Дуже давно у Франції, за короля Людовіка XIV, на одному з королівських бенкетів усім гостям роздали картки з переліком правил поведінки. Від французької назви карток — «етикеток» — і походить слово «етикет». Згодом воно ввійшло в мови багатьох країн, а означає вихованість, вишукані манери, вміння поводитись у товаристві.

Безперечно, етикет сучасний дуже відрізняється від етикету за часів Людовіка XIV. А втім, найбільш потрібні правила, пройшовши крізь фільтр часу, стали й нам у пригоді.

Зокрема, збереглося багато звичаїв народів різних країн та епох. З часів Стародавнього Риму прийшов до нас звичай гостинности. Скандинави перші запровадили правило надавати почесні місця за столом жінкам і найбільш поважним гостям. Красиво й безшумно їсти та правильно поводитись із столовими приборами вміли ще стародавні єгиптяни. В часи середньовіччя, в XI–XIII сторіччях (часи трубадурів), ознакою вихованости вважали те, що кавалери сідали за обідній стіл поруч своїх дам. Уважне й шанобливе ставлення до жінок збереглося й до наших днів.

За Петра I тричі видавали книжку для молоді, в якій ішлося не лише про абетку й математику, а й про те, як сидіти за столом, як тримати виделку й ніж, на якій відстані скидати капелюха, коли зустрічаєш знайомих, як поводитись удома. Учили поважати батьків і чемно відповідати на будь-яке запитання.

Правил поведінки, тобто етикету, повинні дотримуватись усі змалку. Повага до жінок, до старших, особливо до батька й матері, обов'язкові для кожного, незалежно від його віку, навіть для маленьких дітей.

Коли ти накриваєш на стіл…

Кожному постав плескату тарілку.

Ліворуч поклади виделку, праворуч — ложку й ніж. Ложки й виделки повинні лежати увігнутим боком догори. На середину столу постав хлібницю з нарізаним скибками хлібом.

Не забудь про сільничку з сіллю та про перечницю з перцем!

Якщо на столі стоїть глечик з холодним напоєм, тоді біля кожної тарілки постав склянку.

Постав на обідній стіл невеличкий букетик. Навіть найпростіший обід стає святковим, коли на столі є квіти.

До обіду, вечері або сніданку не забудь покласти на стіл перед кожним прибором серветку.

А чи знаєш ти, що серветкам уже понад 2 000 років? Ними користувалися ще в Стародавньому Римі під час великих бенкетів. Кожному гостеві клали по дві серветки. Однією він витирав не тільки рота, а й чоло, покрите потом, бо частування тривало по кілька годин, а кожну з 20-30 страв треба було принаймні скуштувати!

У другу серветку гість загортав ласощі для своєї родини, ідучи додому. Такий був звичай.

За тих часів серветки перекидали через плече або через ліву руку.

У пору середньовіччя серветками не користувались, але в епоху Відродження

Рисувала Соня Бурак-Бернард.

вони знов увійшли в моду: треба було дбати про чистоту мереживних та вишиваних комірів. Тоді серветки пов'язували навколо шиї.

Ну, а тепер серветкою прикривають коліна й витирають уста й руки.

А як треба поводитися за столом?

Сидіти, коли їси, треба прямо. Не клади лікті на стіл, не погойдуйся на стільці, не смикай скатертину.

Ніколи не бери ножа в рот, бо легко можеш поранити язика та губи. З цього розумного міркування випливає правило: не їсти з ножа — ножем тільки ріжуть!

Дуже некрасиво довбати виделкою в зубах, особливо за столом. Якщо їжа застрягла в зубах, по обіді вичисти її зубочисткою, помий зуби щіткою або прополощи рот водою. А виделка — щоб їсти!

Якщо треба розрізати якусь страву, виделка має бути в лівій руці, а ніж — у правій. Адже різати зручніше правою рукою.

Закінчивши їсти, виделку, ніж та ложку клади не на стіл, а на свою тарілку.

Запам'ятай: своєю виделкою, ложкою, ножем чи руками не можна брати їжу із спільних тарілок, мисок, тарелів.

Коли накриваєш на стіл, поклади спеціяльну ложку, виделку або ніж для спільного тареля, що стоїть у центрі столу.

Коли їси, не чвакай, не плямкай губами, не бризкай ложкою, не сьорбай суп так, щоб усі за столом це чули.

Їсти треба спокійно, повільно пережовуючи їжу, тихенько ковтаючи суп. Коли трохи супу залишилось на дні тарілки, не нахиляй її ні до себе, ні від себе, щоб не пролити ані на скатертину, ані на свої коліна.

Новий рік

Софія Могилевська

Завжди і в усіх народів святкували та святкують настання Нового року, але не скрізь це було 1 січня. Наприклад, в Англії ще два сторіччя тому Новий рік починався 26 березня. А копи — нащадки стародавніх єгиптян — і дотепер вважають початком року перше серпня.

У Стародавньому Римі Новий рік — перше січня — завжди починався з великих веселощів. Цього дня римляни приносили один одному подарунки — всілякі ласощі, мед, плоди, цінні речі. Часто дарували світильники, зроблені з червоно-бурої або жовтої глини-теракоти, з бронзи й навіть золота. Вони також приносили жертву богові Янусу.

У Росії за давніх часів Новий рік починався не першого січня, а першого вересня. Цей день святкували дуже врочисто. Святково вбраний цар звичайно сидів на престолі, оточений боярами та знатними людьми. Патріярх окроплював усіх святою водою, давав цілувати хрест і поздоровляв народ з Новим роком.

1699 року Новий рік востаннє відсвяткували, за давнім звичаєм, першого вересня. У грудні того ж року цар видав указ — перенести початок року на перше січня, і в такий спосіб росіяни вдруге відзначили святкову дату через три місяці.

В Україні почали святкувати новий рік 1 січня за гетьманування Івана Мазепи.

Новорічні думи

Яр Славутич

Морозяно. На видноколі,
Як щит, поблискує зоря.
Немов з душі останні болі —
Зірвав листка з календаря.

І затихають давні рани,
Мінливих дум проходить рій.
Що принесеш мені, незнаний,
В громи сповитий, роче мій?

Чи від кривавої знемоги
Достойну смерть за рідний край?
Чи біг далекої дороги
В чужих земель чужий розмай?

Чи, може, знов над рідним полем
Води нап'юся із Дніпра,
І за вербовим частоколом
Обіймуть мати і сестра?

Іди ж, розкрийся! Я зумію
Прийняти радість і удар.
Немов палаючу надію,
Новий беру я календар!

Олекса Довбуш

Олекса Довбуш — це український Робін Гуд. Жив він у Карпатах у першій половині XVIII сторіччя. Народився в селі Печеніжин на Україні.

У той час українські селяни були кріпаками. Життя людей, серед яких жив Олекса, було дуже тяжке. Пани-власники поводились з кріпаками дуже жорстоко. Люди мусили працювати для пана по п'ять-шість днів на тиждень. Пан уважав кріпаків за свою власність і поводився з ними, як хотів. Він мусив знати про все, що діялось у житті кріпака. Без дозволу пана кріпак не міг нічого зробити. Кріпака можна було проміняти, продати, віддати до війська, тяжко побити, скривдити. Ніхто не карав панів за їхню жорстокість і несправедливість.

Молоді гуцули, які дуже любили волю, часто не могли стерпіти знущань. Єдиним рятунком для них було йти в гори, у ліси. У горах вони збирались у групи по 20-30 чоловіків. Тоді вони нападали на панів і карали їх за кривду. Забране добро роздавали бідним людям. Те, що залишалось, вони забирали й заховували для себе. Цих молодих гуцулів називали «опришками».

Найславнішим провідником опришків був Олекса Довбуш. Він був незвичайно відважний, щедрий і спритний. Про його пригоди розповідали по всій країні, творячи при цьому багато легенд.

Як Олекса Довбуш став опришком

У шість років Олекса вже мусив пасти вівці далеко за селом. Часто, під час великої бурі, дощу, громовиць, він мусив шукати загублених овець і на плечах або руках нести їх назад до отари. Так Олекса пізнав усі проходи й таємні місця на Чорногорі.

Олекса дивився на бідне й тяжке життя своїх батьків та сусідів. Він почав у душі бунтуватись проти панів. Коли йому було 20 років, він побачив, як панський слута бив селянина. Він схопив рушницю, якою дотепер стріляв тільки вовків і ведмедів, і застрілив слугу. Потім зібрав відважних хлопців і напав з ними на панський двір. Усе забране добро роздав бідним, а двір наказав спалити. Собі не взяв нічого із панського добра. Відтоді Олекса Довбуш став опришком. На голос його трембіти з усіх сторін збігалися молоді хлопці.

До свого загону Довбуш приймав лише найвідважніших та найбільш витривалих. За давнім звичаєм кожний з них мусив перейти пробні іспити: перехід кладкою над прірвою з одного боку на другий, стрільба в орлів на лету, покладення розпаленого вутілля на долоню.

Одного разу Довбуш напав зі своїм загоном на екзекутора податків і спалив усі податкові документи. Іншим разом він здобув скарби великого угорського пана та звільнив із підземних темниць людей, які довгі роки мучилися за найменші провини. Забрані скарби опришки роздавали тим, хто найбільше потребував допомоги, або просто розкидали гроші по гірських стежках, якими проходили люди.

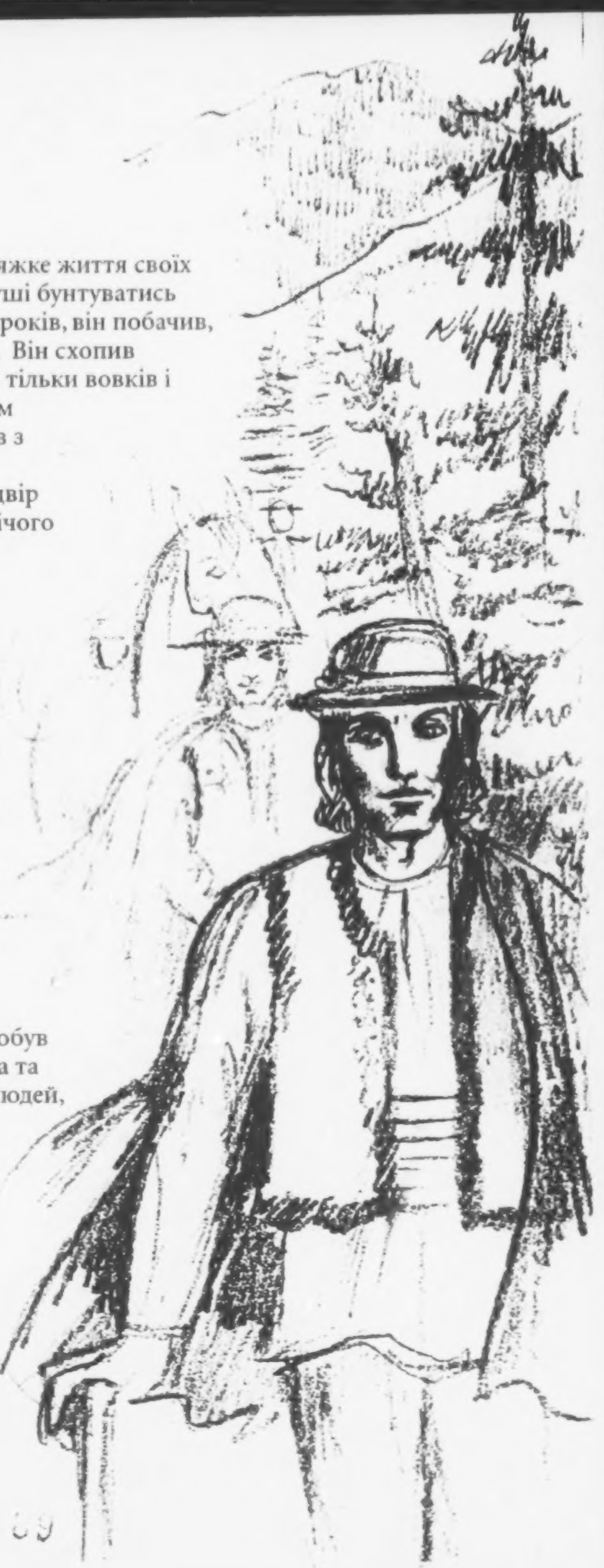

Рисувала Соня Бурик-Бернард.

З часом Олекса Довбуш став ніби народним суддею. Люди приходили до нього жалітись, коли панське знущання ставало нестерпним.

Постать Довбуша оспівана народом, прославлена письменниками. По всій Гуцульщині й Бойківщині є багато пам'яток, пов'язаних з ім'ям Довбуша. Про силу, відвагу, щедрість та хитрість Довбуша складено багато оповідань і переказів.

У Тростянецькому лісі є Довбушева криниця, яку він сам викопав. Кажуть, що давно в тій околиці не було доброї води. Одного разу Довбуш захотів напитись доброї води й сам за одну ніч викопав ту криницю. Із тієї криниці ще й тепер пастухи п'ють воду, і кажуть, що на цілу околицю нема здоровішої води. У найбільші морози вода в ній не замерзає.

Хоча люди порівнюють опришкування Олекси Довбуша з пригодами англійського Робін Гуда, між ними є одна велика різниця: Робін Гуд є легендарний, а Олекса Довбуш жив, діяв і записаний в історії.

Софія Могилевська

Ялинка

Чи ти гадаєш, що це так просто — зелена ялинка? Ні! Це квітуча вишня, вирощена перед святкуванням Нового року в невеликій дерев'яній діжечці.

Уже давно у слов'ян був бог вишень. Щоб уласкавити цього бога, від якого залежав урожай плодів, овочів та зерна, щовесни на квітучих деревцях вишень засвічували свічки.

Цей стародавній звичай у слов'ян запозичили німці. Вони так само почали перед Новим роком вирощувати в дерев'яних діжках квітучі вишневі деревця, а потім прикрашати їх свічками та забавками.

Рисував Орест Васараб.

Але домогтися, щоб таке деревце розквітло взимку, було нелегко. Так на початку XIX сторіччя ялинка, завжди зелена й пишно вбрана, замінила собою квітучу вишню.

Звідси й виник звичай прикрашати ялинку вогниками та різними прикрасами.

Короткі відомості про авторів

Яр Славутич

Доктор Яр Славутич народився 1918 року в Україні. Він професор-емерит Альбертського університету, поет і вчений-славіст. Яр Славутич — автор семи підручників з української мови, 12-ти збірок поезій, кількох книжок з українознавства та багатьох наукових статтей. Викладав українську мову й літературу протягом більш як 55 років у різних школах та в університеті.

Доктор Яр Славутич має багато різних нагород. Серед них Шевченківська золота медаля з 1974 року за збереження й плекання української мови в Канаді. Перша премія з 1982 року за збірку поезій від Українського літературного фонду імени І. Франка в Чикаго. Медаля «100-річчя» з 1992 року за вклад в історію, культуру й розвиток Канади та українців у Канаді.

Павло Чубинський

Павло Чубинський народився 15 січня 1839 року на Київщині.

Був українським етнографом, фолкльористом і громадським діячем. Закінчив юридичний (правничий) факультет Петербурзького університету. Досліджував побут, звичаї, говірки, фолкльор та народні вірування України, Білорусії й Молдавії. Від 1873 до 1876 року керував Південно-Західнім Відділом Російського Географічного Товариства.

За свої цінні наукові праці Чубинський одержав дві золоті медалі та премію.

Павло Чубинський відомий також як поет, автор збірки віршів «Сопілка». Він написав український національний гимн «Ще не вмерла Україна».

Помер Павло Чубинський 14 січня 1884 року в Києві.

НАД ЗБІРКОЮ ТЕКСТІВ ПРАЦЮВАЛИ:

Керівник проєкту	ІВАН СОКОЛОВСЬКИЙ
Зміни та доповнення	КСЕНЯ СКРИПНИК БУБЕЛЬ
Мовний консультант і редактор	ЯР СЛАВУТИЧ
Керівник видання	ГАЛИНА ЦАР
Художньо-технічний редактор	ГАЛИНА КЛІД
Обкладинка	СОНЯ БУРАК-БЕРНАРД
	ГАЛИНА КЛІД
Ілюстратори	СОНЯ БУРАК-БЕРНАРД
	ОРЕСТ ВАСАРАБ
	БАРБАРА ГАРТМАНН
	ЙОРГОС ЗАРКАДАС
	ГАРРІ САВАДЖ
Адаптація текстів	ОДАРКА ВОЗНЯК
	МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК
	ДОМКА САПИГА
	ГАЛИНА ЦАР
	ХРИСТИНА ШЕРМАН
Коректори	ТЕТЯНА НАЗАРЕНКО
	ГАЛИНА ЦАР
Комп'ютерний набір	ВІКТОРІЯ ЖУКІВСЬКА

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Керівник проєкту	ІВАН СОКОЛОВСЬКИЙ
Програмний укладач	МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК
Члени Комітетів для пошуку й вибору матеріялів	БОГДАН БОРУЩАК
	КСЕНЯ СКРИПНИК БУБЕЛЬ
	ОДАРКА ВОЗНЯК
	ОЛЕКСАНДРА С. ГИЛДЕБРАНДТ
	РУТА ЛИСАК-МАРТИНКІВ
	ОЛЕСЯ ТУМИН
Координатор експерименту	МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК
Учителі-учасники експерименту	БОГДАН БОРУЩАК
	КСЕНЯ СКРИПНИК БУБЕЛЬ
	ОДАРКА ВОЗНЯК
	ОДАРКА ГІНДА
	ВІРА ЛИТВИН
	СЕМЕН СЕНЧИШИН
Адаптація текстів	ОДАРКА ВОЗНЯК
	МАРКІЯНА ЦИНЦАР-ГРИЩУК
	ДОМКА САПИГА
	ХРИСТИНА ШЕРМАН
Ілюстратори	ОРЕСТ ВАСАРАБ
	БАРБАРА ГАРТМАНН
	ЙОРГОС ЗАРКАДАС
	ГАРРІ САВАДЖ
Коректор	ГАЛИНА ЦАР
Складач	МАРІЯ КАРЛТОН

THIS READER WAS PRODUCED BY:

Head of Development Team	JOHN SOKOLOWSKI
Revisions	XENIA SKRYPNYK BUBEL
Language Consultant and Editor	YAR SLAVUTYCH
Production Manager	HELEN CZAR
Production Design	HALYNA KLID
Cover Design	SONYA BURAK-BERNARD
	HALYNA KLID
Illustrators	SONYA BURAK-BERNARD
	OREST WASARAB
	BARBARA HARTMANN
	JORGOS ZARKADAS
	HARRY SAVAGE
Adaptation of Texts	ODARKA WOZNIAK
	MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK
	DOMKA SAPIHA
	HELEN CZAR
	KHRISTINA SHERMAN
Copyeditors	TATIANA NAZARENKO
	HELEN CZAR
Inputter	VICTORIA ZUKIWSKY

PILOT EDITION

Project Manager	JOHN SOKOLOWSKI
Program Developer	MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK
Text Search and Text Selection Committees	BOHDAN BORUSZCZAK
	XENIA SKRYPNYK BUBEL
	ODARKA WOZNIAK
	ALEXANDRA S. HILDEBRANDT
	RUTH LYSAK-MARTYNKIW
	OLESIA TOUMINE
Piloting Coordinator	MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK
Piloting Teachers	BOHDAN BORUSZCZAK
	XENIA SKRYPNYK BUBEL
	ODARKA WOZNIAK
	AUDREY GINDA
	VERA LYTWYN
	SIMON SENCHYSHYN
Adaptation of Texts	ODARKA WOZNIAK
	MARKIANA CYNCAR-HRYSCHUK
	DOMKA SAPIHA
	KHRISTINA SHERMAN
Illustrators	OREST WASARAB
	BARBARA HARTMANN
	JORGOS ZARKADAS
	HARRY SAVAGE
Copyeditor	HELEN CZAR
Typesetter	MARY CARLTON

За доступ до друкованих матеріялів
та за цінні поради
видавництво складає щиру подяку
керівникам і працівникам

Методичного кабінету української мови
при Канадському інституті українських студій в Альбертському університеті,

Українсько-канадського архіву-музею Альберти

та

Української книгарні в Едмонтоні.

Збірки текстів у цій серії:

Два шляхи
І сміх, і плач
Уяви собі...
Цікаве

Readers in This Series:

Two Paths
Laughter and Tears
Just Imagine...
It's Interesting

Серія *Коляж 3* складається з чотирьох збірок україномовних текстів із багатою тематикою та в різних жанрах. Більшість текстів подаються в скороченому та адаптованому вигляді.

Збірки текстів розраховані на дві категорії учнів, а саме:
а) на україномовних підлітків, які живуть поза Україною,
б) на підлітків, які вивчають українську як другу мову, і які пройшли відповідне підготовлення (приблизно 1 700 годин формального навчання української мови).

Працюючи з текстами в серії *Коляж 3*, учні набуватимуть потрібних умінь у читанні, збагачуватимуть свій запас слів і, таким чином, підготовлятимуться до читання неадаптованих текстів українською мовою.

Alberta
LEARNING

ISBN 0-7785-1100-6